

DOMOLJUB

Izhaja vsak četrtek. Cena mu je 3 K na leto. (Za Nemčijo 4 K, za Ameriko in druge tuje države 6 K.) — Posamezne številke se prodajajo po 10 vinarjev.

S prilogama:
„Naš kmečki dom“ in „Naša gospodinja“.

Spisi in dopisi se pošiljajo: Uredništvu „Domoljuba“ Ljubljana, Kopitarjeva ulica. Naročnina, reklamacije in inserati pa: Upravištvu „Domoljuba“ — Ljubljana, Kopitarjeva ulica.

Štev. 35.

V Ljubljani, dne 27. avgusta 1914.

Leto XXVII.

Sv. Oče papež Pij X.

V teh težkih vojskih časih je Bogu, Vsemogočnemu dopadlo naložiti v Njegovi neskončni Previdnosti katoliškemu svetu novo breme preizkušanj: **Sv. Oče papež Pij X. dvestoošminpetdeseti naslednik sv. Petra, je dne 20. t. m. zjutraj ob 1 uri 20 minut umrl.**

Skoraj nam pod težo dogodkov ki se vrste drug za drugim nad nami, zastaja pero, da bi pisali dalje. Klonimo se globoko potrti pred neskončno Previdnostjo: Tvoja, volja Vsemogočni, je bila, da je odšel od nas v dvanajstem letu svojega papeževanja vidni Tvoj namestnik na zemlji, ki si je postavil za veliko nalogo vzvišenega svojega poklica „Vse prenoviti v Kristusu“.

Ravno v tem mesecu pred enajstim leti 4. avgusta je beneški patrijarh Sarto, vprašan od odposlanca kardinalov, kardinala Oreglia,

če sprejme izvolitev za papeža, v globoki svoji ponižnosti odgovoril: „Če ne more ta kelih iti mimo mene, ne da bi ga izpil, naj se zgodi Gospodova volja“. In dotodaj svetu malo poznani beneški patrijarh Sarto je postal papež in si dal ime Pij X. t. j. pobožni.

V dveh mesecih se danes v drugo odeva naš list v žalno obleko, da tudi na zunaj pokaže žalost, ki nas je pretresla in nas še pretresa ob izgubi treh, ki smo jih tako ljubili, ki so tudi drug drugega tako ljubili. Za prestolonaslednikom Ferdinandom in njegovo soprogo Zofijo žalujemo danes za poglavarjem sv. Cerkve papežem Pijem X. Res, čudovita so pota, ki jih vidiš Gospod! Bojni grom se razlega po širnem svetu, povsod kjer vlada katoliška cerkev. In v tem času je postala ta naša Cerkev vdova, ker je izgubila svojega vidnega poglavarja.

On, apostelj miru in ljubezni!

Še so nam globoko v spominu besede, ki jih je Sv. Oče poslal vesoljnim katoliškim narodom, ko je izbruhnil požar svetovne vojske: »V tako težkih stiskah dobro čutimo in razumemo, da ljubezen Očelova in apostolsko zvanje zahtevata od nas, da dvignemo srce k Njemu, od kogar edinega more priti pomoč, h Kristusu, začetku miru in najmočnejšemu posredovalcu ljudi pred Bogom.«

Danes pa ne bije več srce, ki je tako hrepenelo po miru in ljubezni, ki naj bi zavladala med narodi, da bi se moglo čimprej urediti znanje: Vse prenoviti v Kristusu.

Umrli je svetnik!

Milijone in milijone je vodil Njegov glas k tabernakelju.

Evharistični papež.

Kako je skrbel v veliki svoji previdnosti za češčenje presv. Evharistije. S koliko ljubeznijo je podpiral evharistične kongrese.

Preosnovatelj notranjega cerkvenega življenja.

Pod njegovim prednikom Leonom je bila katoliška cerkev podobno mogočnemu drevesu, ki je raztegal svoje veje širom celega sveta. Skrb Pija pa je bila, da so korenine tega drevesa prodrle globokješe in notranje ojačile deblo in veje.

Vojščak za resnico.

Z vso odločnostjo se je zoperstavljal zmotam moderne dobe, okuženega novega časa. Ljudem, ki so tajili v okviru katoliške cerkve nadnaravni značaj krščanstva in hoteli razlagati vero samo kot čustvo, je mogočno zaklical: Stojte! in s tem zajezil prodiranje pogubonosnih nauk.

Vojščak za svobodo sv. Cerkve.

V živem spominu nam je njegov nastop proti poizkusu francoske framažonske vlade zaslužiti in udušiti katoliško Cerkev na Francoskem.

Gospodar in delavec.

Koliko smisla je imel pokojni papež za gospodarski in socialni napredek katoliškega ljudstva, o tem pričajo njegove množične okrožnice. Vse so pisane in namenjene v to, da bi ljudstvu gospodarska in socialna blaginja služila v pravi, časni in dušni blagor. Tudi katoliškemu časopisju je bil pokojni papež zelo naklonjen in je želel, da bi se katoliški tisk vsepovsodi razširil.

To vse so samo nekatere najbolj značilne poteze iz delovanja tega izrednega moža, ki ga je Božja Previdnost vodila od mesta preprostega kaplana na prestol svojega vidnega namestnika tu na zemlji. Prišel bo čas, ko bomo mogli v miru zbrati bisere iz njegovega trpljenja in dela bogatega življenja in jih zbrane v venec najlepših čednosti podati v spomin in zgled našemu ljudstvu. Danes ni čas za to. Krvavi nam srce nad prizadetim udarcem. Polni nemira nad težavnimi časi, ki so prišli nad nas, ne znamo drugega, nego da klonimo svojega duha pred Njim, ki je dopustil vse to, kličemo pomoči od Njega, da bi mogli vse to junaško prenesti. Da bi moglo ju-

naško prenesti katoliško ljudstvo in katoliška Cerkev.

»Ti Peter, pa si skala...!«

Naj bi Ti bilo dano, sv. Cerkev, da kmalu dobiš naslednika Pija X., ki bo nadaljeval pričeto delo: Vse prenoviti v Kristusu! Skozi svetovni bojni vihar gre to delo. Naj bi bil ta vihar očičujoč, prenavljajoč. To želimo iz srca ob mrtvaškem odru Sv. Očeta papeža Pija X.

ZIVLJENJE PAPEŽA PIJA X.

Sveti Oče papež Pij X., je bil rojen 2. junija 1835 v mali vasi Riese v Zgornji Italiji. Rojstni kraj Svetega Očeta leži v rodovitni pokrajini med Vicenzo in Trevisom na Benečanskem. Oče Pija X. je bil Ivan Krstnik Sarto, občinski sluga in pismonoša, mati Marjeta, rojena Sanson, je bila sivilja. Delala je z možem vred ponoči in podnevi, da sta mogla pošteno preživeti svojo veliko družino. Med devetimi otroci je bil Pij najstarejši. Krščen je bil mladi Sarto 3. junija 1835 na ime Jožef Melhijor.

Mladi Beppo, kakor so ga nazivali, je bil zelo nadarjen deček. Prvi njegov učitelj Geherle je kmalu opazil, da ima Beppo jako bistro glavo in da bo še kaj iz njega. O Veliki noči 1856 je prejel Jožef prvo sv. obhajilo. V Riesu žive še nekateri stari ljudje, ki so bili z rajnim Sv. Očetom Pijem X. skupaj pri njegovem prvem svetem obhajilu.

Ko je Jožef Melhijor Sarto dovršil dva razreda ljudske šole v Riesu, so ga poslali študirat na gimnazijo v Kastelfrancu. Starši so si morali zelo pritrgovati, da so mogli sina šolati. Tudi Jožef in njegov brat Angelo, ki je šel za njim na gimnazijo, sta študirala tako, kakor je to usojeno sinovom revnih staršev.

Ko je umrl oče Sarto, star šele 59 let, dne 4. majnika 1852, se je njegov sin Jožef že nahajal v semenišču v Padovi. Rieški župnik je priporočil mladega Jožefa takratnemu benečanskemu patriarhu, ki je bil tudi v Riesu rojen, in ta je preskrbel svojemu rojaku brezplačno mesto v padovanskem semenišču. Pač ni Jožefov dobrotnik slutil, da podpira tistega svojega nadarjenega rojaka, ki ne bo zasedel le prestola benečanskih patriarhov, marveč ga bo še venčala veličastna krona papeška.

V semenišču se je mladi Sarto odlikoval in je bil med 39 učenci prvi.

Škof Antonio Farina v Kastelfrancu je podelil dne 18. septembra 1858 Jožefu Melhioru Sartu sv. zakrament mašniškega posvečenja. Drugi dan je že daroval novomašnik Jožef Melhijor Sarto v Riesu svojo prvo sv. mašo v veliko veselje in radost svojcev.

Novomašnika Jožefa Melhijorja Sarta so imenovali kmalu za kaplana v Tombolu. Njegov prvi župnik Konstantini je bil zelo zgleden duhovnik in dober pastir v Gospodovem vinogradu.

Rajni papež je nato deloval kot župnik v Saljanu, kjer je zapustil trajne sledove svojega dela. Ustanovil je rajfajznovko in je bil osobito za društveno organizacijo vnet. Blagodejno delo župnika Sarta ni ostalo neopazeno. Njegov škof Zinelli v Trevisu je cenil njegov trud za blagor ljudstva in ga imenoval l. 1875. za kanonika

katedralnega kaplana in za sodnika duhovnega sodišča; pozneje pa za semeniškega duhovnega ravnatelja, nato za škofijskega kanclerja in končno za svojega generalnega vikarja. Kancler je ostal tudi pri obeh Zinellijevih naslednikih, dokler ga ni papež Leon XIII. dne 10. novembra 1884 imenoval za škofa v Mantovi.

V Mantovi je čakalo škofa Jožefa Melhijorja Sarta obširno in težavno delo. Mantova je pripadla šele leta 1866. Italiji Škof Sarto, ki ga j v škofa posvetil kardinal Parocchi, je predvsem delal na to, da je svojo duhovščino v znanstvenem in verskem oziru dvignil. V devetih letih, ko je bil mantovski škof, je dvakrat obiskal vseh 153 župnij svoje škofije. Septembra 1888 je sklical sinodo, ki so se je skoro vsi duhovniki udeležili. Bila je to prva sinoda čez 200 let.

Škof Sarto je v javnosti veliko deloval. Osebnostno je bil brezmejno radodaren in je na shodih in v društvih deloval na zmanjšanje socialne bede. Mantovski škof si je znal pridobiti udanost in ljubezen svoje duhovščine in ljudstva, zato je bilo vse zelo žalostno, ko je Mantovo zapustil.

Papež Leon XIII. je imenoval škofa Sarta 12. julija 1893 za kardinala, tri mesece pozneje pa za kardinala-patriarha v Benetkah.

Novega benečanskega patriarha so Benečani sijajno sprejeli, a le verniki so ga sprejeli z veseljem. Ko je došel patriarh Sarto 24. novembra 1893 v Benetke, je videl, da so okna mestne hiše nalašč zaprli, ker je svobodomiselnih benečanski mestni svet odklonil, da se patriarhovega sprejema udeleži. Tekom deset let, ko je bil patriarh Sarto v Benetkah, se mu je posrečilo, da se je položaj za Cerkev v Benetkah popolnoma izpremenil. Kakor v Mantovi, je tudi v benečanskemu patriarhatu dvignil ugled duhovščine, pridno obiskoval župnije, podpiral zgradbe cerkv in sklical sinodo, sploh storil vse, da dvigne cerkveno življenje.

Predvsem je bil vnet za katoliško časopisje in za katoliška društva. Ko se je bilo bati, da propade največji katoliški list »Difesa«, je patriarh na javnem shodu izjavil, da ne bodo zanj nobene žrtve prevelike, da list vzdrži in, če bo potrebno, proda za list celo svojo škofovsko pastirsko palico.

Za gmotni blagor ljudstva je delal na to, da so se ustanavljale kmečke posojilnice, pogajal se je ob stavkah z delavci in z delodajalci, pospeševal je Ljudsko banko in delavske blagajne. Oprt na društva se je ob volitvah z liberalci uspešno boril. Patriarh je bil duša lige, v kateri so se zvezali katoličani in zmerni liberalci proti skrajnemu svobodomiselnstvu. Prva zmaga se je izvojevala leta 1895. ob volitvah v provincialni svet, druga leta 1901. ob volitvah v mestni svet. S kraljem Umberto I. in s sedanjim laškim kraljem Viktor Emanuelom III. je kot patriarh tudi osebno občeval.

Svoj velikanski vpliv si je pridobil predvsem s svojo veliko radodarnostjo, ki je bila večja kakor njegovi dohodki. Kot visok cerkven knez se ni nikdar sramoval, da je sin ljudstva. Njegove tri sestre, ki so mu gospodinje, so priprosto oblečene mo-

kjer je umrl, v prestolno dvorano. Nato je bilo omejenemu številu oseb dovoljeno med 5. in 7. uro kropit mrliča. V petek zjutraj so prenesli truplo Sv. Očeta v kapelo sv. zakramenta v cerkvi sv. Petra, nakar je bila cerkev od 9. ure naprej odprta občinstvu. V vseh rimskih cerkvah so se vršile molitve za sv. očeta.

KJE BO POČIVAL SV. OČE?

Vsled lastne želje bo pokopan papež v cerkvi sv. Petra nasproti oltarjem sv. Procese in Martiniana.

TESTAMENT.

Sv. Oče ni zapustil nič premoženja. Svojim sorodnikom ni mogel nič zapustiti in ti se bodo morali tudi naprej preživljati z delom. V korist svoji sestri je bil zavarovan papež za jako majhen znesek, krog 10 tisoč kron. Sestra papeževa, ki je bila že prej bolna, je vsled bratove smrti tako zbolela, da se je bati za njeno življenje.

Zelo značilne so v testamentu sledeče vrstice: Ubog sem bil rojen, reven sem živel in želim tudi reven umreti. Prosim sv. stolico mojima sestrama dati mesečno 300 lir.

POGREB SV. OČETA.

Pogreb sv. Očeta se je vršil v soboto ob 6. uri zvečer. Na željo papeža je bil pogreb zelo preprost. Truplo so položili v grobnico pod cerkvijo sv. Petra.

VOLITEV NOVEGA PAPEŽA.

Po smrti papeževi, do izvolitve novega ima najvišjo oblast v cerkvi kardinal, ki se imenuje »kamerlengo«. On vodi vse priprave za izvolitev novega papeža. Sedanji kardinal »kamerlengo« je kardinal della Volpe.

Mrtvaški obredi po umrlem papežu trajajo 9 dni. Vsak dan je v cerkvi sv. Petra slovesna zadušnica, ki jo opravlja kardinal.

Papeža volijo kardinali in sicer kakor hitro mogoče, na onem kraju, kjer je prejšnji papež umrl. 9 dni po smrti papeževi, po izvršenih mrtvaških obredih pridejo kardinali skupaj v Vatikanu, da si izvolijo papeža. Kraj in volitev papeža se imenuje konklave.

Vsak kardinal ima svojega duhovnika in svojega slugo. Poleg tega je v konklavu tudi več uradnikov. Ves kraj in prostor se skrbno zavaruje, da ne more nihče teh, ki so v konklavu, občevati z zunanjim svetom.

Vsak kardinal dobi dve sobi. Stene obeh so pa predrte, tako da lahko vsak vidi in sliši v sobo drugega. Prostor, kjer pa volijo je pa tako zavarovan, da so celo okna in vrata zazidana in da dobe kardinali svojo hrano skozi odprte stene, kakor je v navadi v samostanih. Kardinal kamerlengo ima skrbeti, da je vsaka zveza kardinalov s svetom pretrgana. Noben kardinal ne pride v dotiko s svetom, tudi z drugimi kardinali ne sme sklepiti kakih dogovorov o izvolitvi papeža. Kot stražarji konklave so postavljeni Švicarji. Tudi uradniki in sluge morajo priseči, da ne bodo ničesar izdali.

Papeža volijo po listkih. Kdor dobi dve tretjini glasov od oddanih, je izvoljen. Kardinali pridejo skupaj k volitvi po dvakrat na dan; volijo pa lahko štirikrat na dan,

dokler ni papež izvoljen. Voli se po navadi zjutraj in opoldne.

Če ne dobi nihče izmed kandidatov dveh tretjin glasov, listke s senom pomešajo in zažgo. Moder dim, ki prihaja iz dimnika na strehi Vatikana je znamenje, da se kardinali niso še zedinili za papeža. Če pa dobi kak kardinal zadostno število glasov, listke same brez sena zažgo. Bel dim iz dimnika naznanja, da je papež že izvoljen.

Listki se tako oddajo, da je vidno samo ime izvoljenega. Prepovedano je, samega sebe voliti.

Ko je izvolitev končana, pozvoni in ceremoniarji se podajo k baldahinu (prestolu z zavesami) novoizvoljenega papeža. Kardinal dekan ga vpraša: Ali sprejmeš izvolitev? Če reče novoizvoljeni: Da, se baldahini drugih kardinalov povesejo in samo baldahin papeža ostane razpet.

Izvoljeni papež si nato izbere svoje ime. Nato ga spremijo vsi v zakristijo, kjer mu oblečejo papeška oblačila in se mu kardinali poklonijo. Začasni zidovi konklave se nato podero, konklave je odprt. Od vseh strani prihite strežaji, straže in vatikanski dostojanstveniki.

Obrede zaključi kronanje papeža, ki se vrši prihodnjo nedeljo po izvolitvi.

KDAJ BO NOVI PAPEŽ IZVOLJEN?

Laški listi naznanjajo, da je kardinal-komornik izjavil, da se zbor za izvolitev novega papeža otvori najpozneje 31. avgusta t. l. Pričakovati je, da bo konklave zboroval le malo dni in da bo novi papež že 3. ali 4. septembra izvoljen.

Zadnji čas.

Huda reč je vojska, toda to pot je bil zadnji čas. Vsak dan se bolj prepričujemo, kako strašno bi bilo za našo državo, ko bi bili čakali, da se naši sovražniki pripravijo. Na Srbskem je bilo vse prežeto misli, da se Avstrije ni bati, da cesar pod nobenim pogojem ne bo dopustil vojske. Na dobroto našega vladarja, na usmiljeno, očitno srce častiljivega starčka na cesarskem prestolu so grešili in se pripravljali. Ne samo doma, ampak tudi drugod po svetu so po svojih hlapcih širili, da je treba počakati še dve, k večjemu tri leta, potem bo pa Srbija pripravljena. Ravno za ta čas se je pripravljala Rusija; hotela si je zvišati število vojakov in ogromne vsote porabiti za utrdbe, za železnice in za orožje. In tudi Francoz bi bil pripravljen za dve leti. V sedanjih vojskah je poglavitno orožje top; artiljerija ima najvažnejše naloge. Francoski kanoni so pa mnogo slabši od nemških. To je vojni minister v zbornici dne 14. julija sam priznal; trdnjave se z nemškimi ne dajo meriti. Ni čuda! Nemčija je izdala za izboljšanje armade od l. 1900. do konca l. 1913. 2215 milijonov, Francoska pa samo 1169. To se seveda pozna. Poleg tega je pa grdi boj proti cerkvi silno slabo vplival tudi na armado; zaničevanje in preganjanje vernih častnikov in vojakov je razdrlo potrebno edinost med vojaštvom. Splošno mnenje na Francoskem je bilo, da niso pripravljani za

vojsko. Zato so pa tako tiščali na Angleža, naj posreduje v Avstriji. Hoteli so z Angleži vred počakati še par let in potem bi nas bili napadli od vseh strani pripravljene, z natančnimi načrti. Gorje nam v tem slučaju. Strašno hudodelstvo v Sarajevu je božja Previdnost zasakala na dobro. Sovražniki niso pripravljani in zato zdaj dobivajo udarce kar zaporedoma. Rus se umika, povsod tepen, kjer se pokaže, Francoz nabit že v velikih bitkah, Srb obupan strada in v tretju čaka, kdaj bo popolnoma uničena njegova armada in ž njo njegova država.

Srbski hlapci hočejo begati ljudstvo z veleizdajsko zvijačnostjo, češ za dva človeka je vojska. Kako nesramno! Res je sicer, da je divji sarajevski umor dvignil vse, kar je poštenega v naši državi in užgal navdušenje, ki ga prej nihče slutil ni, in edinost med vsemi narodi, katera se je zdela nemogoča. Ta čudež se je res zgodil, toda vojska je bila neizogibna in sicer nikakor ne za to, ker jo je Avstrija hotela, marveč zato, ker so jo hoteli in se pripravljali nanjo njeni sovražniki. Radi bi ji bili vzeli Bosno in Hercegovino, Dalmacijo in velik del Hrvatske, odtrgali Galicijo in Bukovino in jo tako brez moči pustiti hirati. Napad bi se bil zgodil čez dve, najkasneje čez tri leta. Pa kako v drugačnih razmerah! Zato pa mora vsak pameten človek priznati, da bi bila naravnost smrtna nevarnost za Avstrijo, ko bi se zdaj ne bil začel vojni ples.

Mi pa, ki verujemo v Boga in njegovo Previdnost, in ki verujemo tudi, da Bog katoliško Avstrijo čuva, smo prepričani, da je božja modrost tako uredila, da bodo sovražniki osramoteni in da bodo z zmagovitenčani se vrnili naši vojaki na svoje domove.

Samo še nekaj: Razmere na našem jugu, med Hrvati in Slovenci, se že niso dale več prenašati. Nesramna svobomiselnost srbska agitacija je silila med mladino, med ljudstvo, predrzna, ohola, podla; — begala nam je vse javno življenje in mešala ljudi na strašen način. Kaj bi bilo, ko bi se bila ta reč vlekla še par let? Zdaj je strta, in marsikdo, ki se je že majal, je zdaj zopet vzravnan. Vse slovensko ljudstvo si je od-soplo in gleda z zaupanjem vase in v državo, kako se razvijajo velike igre na svetovnem odru. S krvjo in železom se kuje nova doba, ki bo zagotovila kruha in svobode tudi našemu narodu.

Svetovna vojska.

Jasni se.

Ko je pred mesecem zagrmelo nad Evropo, smo stali pred nepričakovanimi dogodki presenečeni in osupli kot pred veliko nevihto, ki nastane solnčno lepega poletnega dne. Črni vojskinci oblaki so se začeli zagrinjati nad Evropo in strela za strela v obliki novih vojskinih napovedi je švigala iz teh oblakov. Nihče ni vedel ne kako ne kaj. Da, vedeli nismo niti gotovo, kdo je naš prijatelj, kdo naš sovražnik. Slutili smo samo, da nastane svetoven vihar, kar se je res zgodilo. Ne samo Evropa, temveč tudi Azija in Afrika so že zapletene v ta vi-

liar. Trozveza in trojni sporazum so potegnili za seboj v boj skoraj cel svet. V središču tega boja stojita sedaj Nemčija in Avstrija. Krog teh dveh držav se zbirajo sedaj njih prijatelji in nasproti njim njih sovražniki. Poglejmo kako.

Proti armadam Avstrije in Nemčije se bore sedaj v Evropi: Rusija, Francija, Anglija (to so države, ki imajo sklenjene med seboj zveze). Te tri države so potegnile za seboj v boj še Belgijo, Srbija in Črnagora ste stali na prvem mestu proti Nemčiji in Avstriji. Japonska je imela zvezo z Angleško in je že nastopila v zmislu te zveze proti Nemčiji. Egípt tudi že nastopa proti Nemčiji.

Mirne so dosedaj v Evropi: Italija, Švica, Španija, Nizozemska, Švedska, Danska, Rumunija, Grčija, Turčija, Bolgarija, Portugalska. Ampak vse v orožju. In ne bo dolgo, ko bodo morale tudi te zapustiti svoje mirno stališče. Najbolj važno je sedaj, kaj se bo spletlo na Balkanu. Rus bo gotovo toliko časa dregal Turčijo radi Dardanel, da bo počilo tudi tam doli. In če počí, se bodo morale balkanske države odločiti ali na desno ali na levo. Po dosedanem razpoloženju v teh državah soditi, se bodo Turčija, Rumunija, Bolgarija obrnile na avstrijsko stran, Grčija pa na nasprotno s Srbi.

V kolikor se sme in more v sedanjem položaju prorokovati bo tališče armad, ko zaigrni prav po celem svetu, sledeče: Avstrija—Nemčija: Italija, Turčija, Rumunija, Bolgarija, Švedska, Danska Nizozemska — proti — Rusija—Francija—Anglija, Belgija, Grčija, Srbija, Črnagora, Egípt, Japonska. O Španiji in Portugalski ni mogoče še prav nič reči. Če bo Japonska mnogo sitnarila, je mogoče, da si nakopje v Ameriki sovražnika in imata na ta način Avstrija in Nemčija Ameriko na svoji strani.

Kakor rečeno so to samo prorokovanja, napravljena po sedanjem stanju stvari. Kakor smo že skusili v obilni meri zadnje mesece, se stvari spreminjajo skoraj z dnevnimi urami.

Dosedaj ste avstrijska in nemška armada na vseh črtah zmagoslavni. Pozorišče bojev je sedaj na avstrijsko-srbski, avstrijsko-črnogorski meji, dalje na nemško-francoski meji, v Belgiji in na nemško-avstrijsko-ruski meji. Na morju pa se pričinja v Sredozemskem morju. Dosedaj se v teh bojih na kopnem povsod sovražnik umika pred avstrijsko-nemško armado. Da bi šlo tako tudi naprej!

Ne smemo pri vsem tem prezreti še nekaj. Gori smo navedli, kako si stoje nasproti prijatelji in sovražniki. Važno za razvitek bojev je pa tudi tole: Avstrija in Nemčija nimata doma v svojih državah prav nobenih nasprotstev. Pri tem ko ima Rusija Poljake, Fince in Rusine in vse polno vpornega ljudstva, kar se kaže na Kavkazu in na črnomoškem brodovju. Tudi v Franciji je ljudstvo zrevolucionirano. Ti sovražniki so zelo pomembni in Avstrija in Nemčija jih prištevata lahko svojim prijateljem.

Gotovo je, da bo do odločilnih bojev prišlo med nemško-avstrijsko armado na Francoskem in avstrijsko-nemško armado na Ruskem. Na teh bojiščih bo padla odločilna črta, ki bo zasukala celo stvar v odločilno smer. Zato je tudi glavna moč nemške ar-

made združena proti Francozom, glavna moč avstrijske armade pa proti Rusom.

V toliko je sedaj o teh bojih jasneje. Jasni se v tem oziru, da imamo odprt pogled, da lažje zasledujemo vse stvari. Naj bi bila v tej jasnosti svetla pot naši in nemški armadi do zmagi!

V naslednjem poročamo na kratko kako stoje stvari v posameznih državah. Samo na kratko. Čas in prostor ne pripuščata mnogih premišljevanj, ko bi nam tudi nič ne koristila. Dogodki vsak dan so premočni, presilni, da bi mogli več kot bilježiti, kar se zgodi.

AVSTRIJI PRIJAZNE DRŽAVE.

Nemčija. Splošno se sodi, da je Nemčija za vojskino čas z denarjem izvrstno preskrbljena. Nemško ljudstvo ima po bankah in hranilnicah naloženih 30 tisoč milijonov mark prihrankov. Država je dobila doma 5000 milijonov posojila za vojsko. Nemški trgovci so sklenili, da odslej pri Rusih, Francozih in Angležih ne bodo ničesar kupovali. — Nemški vojni stan se je preselil iz Berolina. Nemški cesar se je podal k armadi, ki se bori proti Francozom. — V Berolinu se je osnovala za čas voske pomožna banka s 100 milijonami markami. Sploh imajo v Nemčiji pomožno akcijo izvrstno organizirano. Dne 18. t. m. se je spročilo, da se v nemških vodah ne nahaja nobena sovražna ladja. — Nemški cesar je dovolil vsem dezertirjem in vsem, ki so prekršili brambno dolžnost, pomiloščenje, če se zglasijo do 12. novembra. — Žetev se v Nemčiji vrši ob najlepšem vremenu. Vspeh žetve je tako izboren, da je Nemčija preskrbljena za eno leto naprej in se more sama preživljati. — Nemčija je pozvala pod orožje pretekli teden tudi črno vojsko.

Italija. Laška vlada je izjavila, da poročila listov, kakor bi bila Italija Nemčiji in Avstriji nasprotna, niso resnična. — Anglija in Francija snubite Italijo za se. — Listi iz Nemčije poročajo, da je Anglija očitno pritiskala na Italijo, da je ostala mirna, četudi bi bila njena zavezniška dolžnost, da sedaj nastopi. Umljivo je, Italijo skrbi njegove brodovje in njene obali, če si nakopje Anglijo na glavo. Ko je Italija proglasila svojo nevtralnost, so se čutili milijoni razočarani nad laškim prijateljem. Ampak bodimo pravični! Pomislimo, da leže tri četrtine Italije na odprtem morju, da so njene železnice na severu in jugu, vzhodu in zahodu silno izpostavljene. Pomislimo, da so vse te železnice nezadostno zavarovane, in da je Italija izročena na milost in nemilost angleški in francoski mornarici. Pravijo, da nevtralnost Italije za Avstrijo in Nemčijo ni majhnega pomena. Tako pišejo listi iz Nemčije. — V Rimu so prejšnji teden pričakovali italijanskih poslanikov iz Berolina, Peterburga in Londona, da se bodo posvetovali o položaju. — Italijanska vlada je pomilostila vse železničarje, ki so bili radi udeležbe pri štrajku odpuščeni ali drugače kaznovani. — Italija neutrudno dela na to, da bo posredovala za mir med vojskujočimi se državami. — Italija izda v kratkem za 350 milijonov državnih nakaznic. — Banke in hranilnice so omejile denarno poslovanje. Vpeljan je tudi moratorij. — Konec koncev glede Italije je pa ta, da je Italija: 1. za

vojsko popolnoma nepripravljena, 2. se boji nemirov doma, ker je ljudstvo vsled slabega državnega gospodarstva skrajno nezadovoljno, 3. se boji Italija za Tripolis, 4. ima mnogo domačinov, ki na tihem drže s Francozi. Zaradi vsega tega se morate Avstrija in Nemčija sami boriti.

POLJAKI.

Nemško Poljska. Na Poljake na Nemškem je vplivalo zelo navduševalno, ker so razglasili mobilizacijo tudi v poljskem jeziku. Nemško zborna poveljstvo je izdalo tudi poljski oklic na ljudstvo, med poljske vojake v nemški armadi pa so razdelili poljske molitvenike.

Avstrijsko Poljska. Načelnik »Poljskega kola« dr. Leo dela na to, da se ustanovi splošna enotna poljska organizacija. Organizacija dežele, ki bo tvorila bojišče, se prepusti prebivalstvu tam. Na ljudstvo se je izdal oklic, ki se nanaša na ustanovitev enotne javne narodne organizacije in pa poljskih legij ob avstro-ogrski meji. Poljski judje v Krakovu so darovali za narodne vojaške namene 140.000 K. Ob priliki zaprisege domačega polka v Krakovu so se vršile velike manifestacije. Vojaki so nosili na prsih pripete podobe Matere Božje, na puškah pa avstrijske in poljske zastave. Tudi v Galiciji vlada veliko navdušenje za avstrijsko armado. Kmetje se prostovoljno oglašajo v vojsko.

Rusko Poljska. Dne 3. t. m. se je ustanovila v Varšavi narodna vlada, ki je poverila poveljstvo poljskih odelkov meščanu Jožefu Pilsnajschemu. Poveljstvo te narodne vlade je izdalo na ljudstvo navduševalen oklic. Poljsko prebivalstvo zelo pazi na ruske špijone ter jih izroča avstrijski oblasti. Poroča se, da je začasna poljska narodna vlada v Varšavi zbrala že zadostno število prostovoljnih čet proti Rusiji in napovedala ruski vladi vojsko. Velik del teh popolnoma urejenih čet je začel nastopati proti ruski vojski skupno z avstrijsko in nemško armado. Po zadnjih poročilih Rusi Varšave še niso popolnoma zapustili.

Ukrajinci (Rusini). Ukrajinci so se popolnoma vprli Rusom. Kozaki dezertirajo iz ruske armade in se pridružujejo avstrijski. Ukrajinska revolucionarna stranka pozivlja ljudstvo na vstajo proti Rusiji, da rešijo Ukrajino izpod ruskega jarma. V vseh krajih Galicije, kjer prebivajo Ukrajinci, je ukrajinski vojni nabor prilepil oklic, ki poziva vse Ukrajince, ki ne pripadajo avstroogrski armadi, da naj pristopijo zboru ukrajinskih prostovoljcev.

AVSTRIJI SOVRAŽNE DRŽAVE.

Rusija. Blizu češke meje so zaplenili neki ruski avtomobil, ki je vozil mnogo denarja za Rusijo. — Med v Nemčiji pridržanimi ruskimi častniki jih je veliko z visokimi saržami, med njimi bivši poveljnik ruskega črnomoškega brodovja in bivši generaln guverner v Moskvi. Kako se čuje, je 23 generalov in višjih častnikov zaprtih v samotnih celicah. — Trdnjavski poveljnik v Viborgu je radi defraudacij izvršil samomor. — Ruske čete so povsod, kjer so skušale prestopiti nemško mejo, požigale in plenile. S tem so Rusi kršili mednarodno

pravo. Nemška vlada pravi, da če bo tako postopanje poostrilo način bojevanja, mora edinole Rusija nositi vso odgovornost. — Rusija od Turčije zahteva, da naj ruski vojni mornarici otvori prevoz skozi Dardanele. Tudi zahteva, da naj Turčija zadrži nemške ladje, ki se nahajajo v turških vodah. — V Nemčiji je krog 45.000 ruskih poljedelskih delavcev, katere Nemčija ne pušči v Rusijo. Ti delavci so takoj po sarajevskem umoru dobili od ruske vlade pozivnice. Pozivnice se glase na vojaške vaja. S temi pozivnicami je Rusija upala, da proti Avstriji lahko prej mobilizira, predno se Nemčija o mobilizaciji uradno obvesti. — Rusi zelo lažejo. Tako pripovedujejo, da bo vsak čas padel Dunaj Rusom v roke in da je v Berlinu revolucija. — Ruski car se je z družino preselil v Moskvo. — V Rusiji je odrejen dvomesečni moratorij. — Rusi so Finsko ravnotako kot Rusko Poljsko zapustili. Ruske čete so se maknile iz Finske in niso niti poizkušale, da uvrste rezerviste in novince v rusko vojsko. Kakor v Ruski Poljski, tako tudi na Finskem ruska mobilizacija ni uspela. Preje nego so ruske čete odšle, so začele in uničile stražnice in skladišča. (Finsko so Rusi pred 200 leti ugrabili švedom.) — Reko Vislo so Rusi zastropili. — Prvi avstrijski vojak, ki je prekorajčil rusko mejo, Poljak Stanislav Vabijan, ki je vodil reko avstrijsko ulansko patroljo. — Pravijo, da je ruskega carja pregovoril do vojske ruski notranji minister Maklakov. Lagal mu je, da je rusko ljudstvo za vojsko. Vsi treznejši vladni krogi, med njimi posebno poljedelski minister, so bili proti vojski. — Ruskega velikega kneza Konstantina so v Nemčiji vjeli in ga ne puste domov, ker je vojak.

Pojavi revolucije na Ruskem. V ruskem Kavkazu so izbruhnili nemiri, pri katerih so bili ubiti 4 častniki in 80 mož. V Sebastopolu in Jalki je zelo žalostno. Nek ruski parnik, ki je prevažal vojake, je zadel ob mino in se potopil. Municija in 4000 vojakov se je potopilo. Vstaja na Kavkazu se vedno bolj razširja. Vstaši so razstrelili most čez reko Aras, ki je edini železniški most, ki veže Rusijo s Perzijo. Ruski vojaki beže z orožjem in prtljago na turško mejo. 17. t. m. je veliko ruskih vojakov pobegnilo v Turčijo. V mestu Baku divjajo krvavi poulični boji. Postavljena je revolucionarna vlada. (Mesto Baku leži ob Kaspiškem morju. Šteje nad 200.000 prebivalcev in sicer Tatarov, Armencev, Perzijancev in Rusov. V okolici mesta so veliki petrolejski vrelci, ki preskrbujejo s petrolejem celo Rusijo.) — Iz Odese se poroča, da so se mornarji neke ruske vojne ladje uprli. Odrrekli so pokorščino in začeli prepevati revolucionarne pesmi. Tudi na več drugih ladih so mornarji napadli častnike. Na parniku »Jeostazija« je izbruhnil upor. Kapitan je umorjen. V Odesi so veliki nemiri, katerih se udeležujejo vojaki in mornarji. Uporniki grade ob pristanišču barikade. — V Odesi so se uprli mornarji in razorožili častnike. V cerkev so vrgli bombo. Mornarji črnomoškega ruskega brodovja bombardirajo Odeso, ki je v plamenu.

Francija. V znano Kneipovo zdravilišče Wörishofen so se nedavno prišle zdrave

vit štiri francoske nune, ki so vsak dan prejemale sv. obhajilo. Vendar pa je njihovo obnašanje vzbudilo sum, vsled česar so jih aretirali in preiskali. Kaj se je pokazalo? Nune so bili francoski častniki, ki so prišli v Wörishofen vohunit. Vohune so po nagli sodbi v Türkheimu ustrelili. — O v Nemčijo prignanih francoskih vjetnikih se poroča: Če je vsa francoska armada v takem stanu kot so ti ujetniki, potem so bile obtombe francoskega poslanca Humberta upravičene: raztrgani čevlji raznih vrst: elegantni lakasti čevlji, čizme, škornji itd., to so njihova obuvala. Mnogo jih je bilo brez vojaške bluze in so nosili čez srajco kar plašč. Patrone so dobili zavite v papir in so jih nosili na traku okoli vratu obešene. Ujetniki pripovedujejo o hudih bojih pri Milhausnu. Nemška armada je nenadoma navalila na Francoze. Šele ko so Nemci prišli v neposredno bližino — okoli 100 m — so jih Francozi opazili. Sive uniforme napravijo vojake skoro nevidne. — Poroča se, da je zelo verjetno, da pride v Franciji do revolucije. Ljudstvo je z vojsko in z dosedanjimi uspehi nezadovoljno, kljub temu, da so mu bile vesti o dosedanjih porazih zatajene. Francoska vlada taij položaj na bojišču, ker ve, da bi pri prvi novici o porazu francoske vojske prišlo do revolucije, ki bi mogla za celo državo imeti strašne posledice. Časopis'e se strogo nadzoruje, a vsi tuji časopisi, pa tudi oni zavezniških držav so prepovedani. — V Parizu se splošno boje, da izbruhne revolucija. Po vseh večjih cestah so postavljene strojne puške, ki pričajo, da je vlada pripravljena na boj z ljudsko maso. Prostožidarski vladi se majajo temelji.

Anglija. Na angleških vojnih ladjah služi jako malo Angležev. Sedem osmink mornarjev angleške voine mornarice so Dalmatinci, Italijani in Nemci. Angleški mornarji služijo rajši v trgovski, kakor v vojni mornarici. — Na Severnem morju je neka angleška križarica prišla 35 Nemcev, ki so se na nekem nizozemskem parniku vozili iz Lizbone domov. — V angleški zbornici je bil odpor proti vojski zelo močan. Naglašalo se je, da je težko preživeti prebivalstvo in da se je bati revolucije. — Laški časopisi poročajo, da Anglija ne namerava nobene bitke na odprtem morju, temveč da hoče Nemčijo izstradati. — Ulsterska pokrajina je proglasila dne 18. t. m. popolno samostojnost in neodvisnost od Anglije. To je Ulster, za katerega so bili v zbornici angleških poslancev hudi boji in je delal ta preprič za samostojnost Angležem mnogo preglavic. — Angleško vlado je zelo vznemirilo, ker je Turčija najpreje odredila delno, potem pa splošno mobilizacijo svojih čet in se pričela pripravljati, da napade rusko vojsko skozi Armenijo. Zato je dobil carigranski angleški poslanik nalog, naj porti naznani, da bo angleška mornarica v slučaju, ako Turčija ne ostane popolnoma nevtralna napadla Dardanele, jih bombardirala, ravno tako tudi Carigrad in vse maloazijske luke počenši pri Smirni. Ni še znano, kako je carigrajska vlada odgovorila na to angleško noto. — V Londonu se trdi, da se vrniti iz Indije nazaj na Angleško dve pehotni diviziji in ena kavalerijska brigada za vojno proti Nemčiji.

Srbija. Iz Srbije poroča neko zasebno pismo: Srbska vlada kmetom še ni plačala niti dajatev iz leta 1912.—13., dasi je v ta namen najela posojilo; vsled tega se kmetje iz vseh sil branijo, dati za armado potrebna živila. Kmetje zakopavajo pridelke v zemljo, živino pa odganjajo v gore. Srbske čete morajo zato s silo iztirjavati potrebščine kakor v sovražni deželi in pride večkrat do krvavih bojev. Med vojaštvom vlada grozna pobitost in obupnost. Edina nada so uspehi ruske armade, na katere težko čakajo dan za dnem. Pašić pa že danes dobro vé, da teh uspehov ne bo. — Medtem, ko se je dvorna uprava in dvorna pisarna seselila v Skoplie, se poroča, da je kralj Peter došel v Vranjo, na stari južni meji in se ondi naselil. Tudi vse nadštevne topove, municijo itd. so iz Kragujevca preneljali v Novo Srbijo, iz česar izhaja, da Srbi sami smatrajo Kragujevac za izgubljen. — Govori se, da je vjet srbski general Janković, znani predsednik »Narodne Obrane«, »Narodna Obrana« je znano srbsko zarotniško društvo, ki je povzročilo umor našega prestolonaslednika. Znamenje »Narodne Obrane« je mrtvaška glava, pod njo dve prekržani kosti. — Iz zanesliivega vira se poroča, da so srbskim četam, ki so bile od avstrijskih čet poražene, poveljevali ruski častniki, ki so prostovoljno vstopili v srbsko armado. — Včeraj so pripeliali v Rab na Ogrskem okoli 1400 Srbov, katere so vieli pri Šabcu. Med vjetniki je veliko četašev in tudi žen, ki so streljale na naše čete. — Pod vodstvom Ise Bolietinca je udrlo 10.000 Arnavtov v Novo Srbijo, ki so vrgli Srbe proti Skoplju. Srbi imajo velike izgube. — Ob srbsko-bolgarski meji, posebno med Pehčevom in Štipom se je zadnji čas zbralo precej srbskih čet, ki so v hitrici napravile utrdbe. Obmeine garnizije so zelo pomnožili, ker se boje vnađa bolgarskih čet. Ker so Skoplie zapustile vse čete, so oblasti ustanovile ljudsko milico. Značilno je, da je ta sestavljena iz samih Grkov in Španiolcev.

BALKANSKE DRŽAVE.

Turčija. Notranji turški minister in predsednik zbornice sta šla v Bukarešt, da se z rumunsko vlado dogovorita radi otokov v Arhinelu. Prej še sta bila na Bolgarskem v Sofiji. — Turčija je izjavila, da bo branila Dardanele z orožjem. Ako bo Rusija pritiskala na odrtje Dardanel, je vojska med Rusijo in Turčijo neizogibna. Šlo se bo za Carigrad. Ako se to zgodi, tudi Bolgarija in Rumunija ne boste mogli ostati mirni. Vse kaže, da bo tako in da stojimo pred novimi vojskami. — Trgovske ladje vseh držav smejo skozi Dardanele, ne pa boine ladje. Rusija pa hoče doseči, da bi smele tudi niene bojne ladje skozi Dardanele. — Turška vlada je kupila nemški bojni ladj »Breslau« in »Goeben«, ki sta bili nekaj časa v Sredozemskem morju, da ste zadrževali prevoz francoskih vojakov iz Alžira (glej v »O dogodkih iz bojišč«). — Francoska in angleška vlada ste proti tej kupčiji protestirale in zahtevale, da se morate te dve ladiji razorožiti v 24 urah. — V Carigrad je dne 18. t. m. došlo poročilo, da je prišlo med ruskimi in turškimi četami nekeje v Mali Aziji do boja. Ruske čete so bile

odbite. Sklepa se, da hoče Rusija dobiti vsaj malo vzroka, da bi mogla napasti Dardanele in skuša zato pričeti s takimi majhnimi boji proti Turčiji. — Poroča se tudi, da je rusko črnomoško brodovje neznanom kam odplulo. Sklepajo, da proti Dardanelom. — V Carigradu se po vseh mošejah opravljajo molitve za zmago avstrijske in nemške armade. To je torej prvič, da Turki molijo za zmago krščanskega orožja. Da, časi se spreminjajo! — Zadnja poročila pravijo: Napetost med Turčijo in Rusijo se je tako postrila in je položaj že tako resen, da politični krogi že dvomijo, če bo mogoče ohraniti med Turčijo in Rusijo mir.

Bolgarija. V Budimpešto je prišlo poročilo, da je Bolgarija napovedala po svojem poslaniku v Srbiji Srbiji vojsko. Potrjeno to poročilo še ni. — Pri reki Strumnici je zbranih okoli 10.000 bolgarskih vstašev. Bolgarski general Šopov se pripravlja, da udre v Grčijo. — Srbi snubijo Bolgare, ki pa nočejo ničesar slišati o tem. — Vojni minister je odredil, da je pristanišče Burgas zaprto. V Varno smejo trgovske ladje samo po dnevi.

Grška. Grška vlada dosedaj še ni mobilizirala, temveč samo za mobilizacijo pripravljala. — Grška vlada je zapovedala, naj gršta proti bolgarski meji po ena divizija 3. in 4. armadnega zbora. — Na grško-srbsko in bolgarsko grško mejo so odšli veliki oddelki grškega topništva. — Grški listi pišejo, da Grčija ne bo samo gledela od strani, če bo Srbija razdeljena. Pravijo, da bi bila močna Srbija za Grško bolj nevarna, kakor močna Avstrija. Grška bo zahtevala za se Bitolj. — Od druge strani se pa poroča, da je dala Grška srbski vojni upravi vse svoje avtomobile za prevoz vojnega materiala na razpolago. Poleg tega, je Srbom odstopila vse zaloge hranil, kar jih ima shranjenih v solunskih skladiščih. Tudi je postavila vse svoje ladje in železnice v srbsko službo. Grške čete so v Macedoniji zasedle celo srbsko-bolgarsko mejo, da preprečijo bolgarski napad.

Rumunija. Pred nekaj dnevi je rumunska vlada preklicala izvoz žita in živil. Kakor se je izkazalo razpolaga Rumunija z najmanj 5000 vagoni pšenice in 10.000 vagonov koruze, ter z velikansko množino živil, katere Rumunija ne glede na svojo potrebo lahko izvozi. Odprava izvozne prepovedi koristi z zaprtjem Dardanel skoro izključno Avstriji in Nemčiji. Kakor poročajo listi, so se na predlog obeh držav že storili veliki kupni sklepi. — Mobilizacija rumunske vojske je končana. — Rusija zahteva od Rumunije prost prehod skozi Moldavijo tako, da bo Rumunija morala v najkrajšem času izjaviti za ali proti Rusiji.

MIRNE DRŽAVE.

Švedska. Švedska vlada je poklicala pod orožje več letnikov armade.

Španija. Španska vlada je sporočila nemški vladi, da bo varovala v sedanjih vojski najstrožjo nevtralnost.

Nizozemska vlada je zahtevala nadaljnjih pet milijonov, da mobilizira mornariško milico.

DRŽAVE V DRUGIH DELIH SVETA.

Japonska-Nemčija. Japonski poslanik v Berlinu je po naročilu japonske vlade izročil zunanjemu uradu noto, v kateri se zahteva z ozirom na angleško-japonsko zvezo, da se nemške vojne ladje takoj umaknejo iz japonskega in kitajskega vodovja, oziroma razorožijo. Nadalje zahteva nota, da mora Nemčija do 15. septembra izročiti najemništvo ozemlja Kiautschau (Kiauču) japonskim oblastem. Te zahteve mora Nemčija brezpogojno sprejeti do 23. avgusta. K temu se iz Nemčije poroča: Če bi vojska z Japonsko tudi pomnožila število naših nasprotnikov, je jasno, da bi bilo brez vsakega pomena za potek dogodkov na evropskem bojišču. Posebno v kratkem času sedanjega vojnega stanja smo se odvadili, da bi nas več ali manj vznemirila kaka napoved vojske. — Angleška japonska nagodba je bila obnovljena leta 1911. in je veljavna do leta 1921. Nagodba vsebuje sledečo glavno določbo: »Če bi bila ena ali druga teh dveh držav ogrožena od tretje katerekolisibodi države, ali če bi bila zapletena v boj, da brani svoje pravice in koristi, ji mora v tem slučaju takoj priskočiti na pomoč njena zaveznica, katera se mora z njo skupno bojevati in tudi skupno z njo sklepati mir.

Kakor že zgoraj poročano japonska vlada zahteva od nemške vlade, da umakne iz japonskih in kitajskih voda svoje bojne ladje, ali jih pa razoroži, da sprazni v roku enega meseca ozemlje Kiauiu, nad katerim ima protektorat. Japonska vlada si pridrži, da to zemljo morebiti Kitajski vrne. Poročila iz Tokia javljajo, da pripravlja Japonska spedijski kor 500.000 mož. Ni izključeno, da Japonska hoče s tem uveljaviti tudi svoje zahteve napram Rusiji.

Nemčija bo na japonske zahteve odgovorila odklonilno, ker se vojska odloči na evropskih bojiščih.

Nizozemski list »Kurant« prinaša angleško izjavo, iz katere je razvidno, da se bo Japonska omejila na bojišče na vzhodu. To sledi iz angleško-japonske pogodbe, po kateri ima Japonska dolžnost, varovati angleške koristi na vzhodu in pa nedotaknjenost Kitajske. — Nemčija je zaplenila japonski denar, naložen pri Nemški banki v Berlinu. Poroča se, da je nemška vlada odbila ultimatum japonske vlade ter se ne bo spustila v nobeno pogajanje z Japonsko. V nemških diplomatskih krogih govore, da bo Japonska po končani evropski vojski čutila posledice svojega sedanjega postopanja.

Amerika. Prejšnji ameriški poslanik v Parizu je izjavil glede napetosti med Japonsko in Nemčijo tole: Ameriške Zedinjene države bodo ti izpremembi stvari posvečale seveda prav posebno pozornost. Nikakor da ni v korist severnoameriške Unije, da bi se Japonska in Rusija na skrajnem Vzhodu okoristili in postali ondi izključni zapovedujoči sili. V prvih vojnih dneh je zedinjena Nemčija napravila nanj nepozaben vtis nprave velikosti nemškega naroda. Kdor je videl sveto resnobo in pošteno voljo, s katero je cela Nemčija sprejela dolžnosti nasproti domovini, kdor je mogel občudovati čudovito organizacijo,

katero so si ustvarili Nemci v armadi in mornarici, ta ne more misliti, da bi mogli biti premagani.

Azija. Kakor poročajo iz Kaire, je ministrski svet v Egiptu proglasil vojno stanje med Egiptom in Nemčijo in deželo izročil angleškemu varstvu. Angleške čete smejo od sedaj naprej po celi deželi in vseh lukah izvrševati svoje vojne pravice.

O dogodkih na bojiščih.

Avstrija - Srbija.

Ponedeljek, 17. avgusta 1914.

Število beguncev vedno bolj narašča. Srbski begunci se z orožjem vred udajajo našim oblastem in pripovedujejo, da srbski častniki zelo surovo postopajo z vojaki. V Srbiji splošno sodijo, da vodijo v tej vojski ljudstvo v mesnico. Kdor le more, uide. Največ jih uide v Bolgarijo, kjer je prehod čez mejo najlažji. — Poroča se, da je bil srbski princ Jurij, na bojišču lahko ranjen. **Naše čete so zavzele Valjevo.**

Torek, 18. avgusta 1914.

V Budimpešto so pripeljali včeraj 97 vojakov, ki so bili ranjeni v bitki pri Šabacu. Vsi pripovedujejo z navdušenjem o hrabrosti naših čet. Vsi komaj čakajo trenutka, da ozdravijo in se zopet vrnejo na bojišče.

Sreda, 19. avgusta 1914.

Novo poročilo naznanja, da so avstrijske čete zavzele Požarevac. V Zagreb je prišlo poročilo, da se je v vseh dosedanjih bojih posebno odlikoval 53. pešpolk, v katerem so Hrvatje. V Budimpešto so pripeljali včeraj 130 ranjencev iz boja pri Šabacu. Nemški listi v Nemčiji pišejo zelo navdušeno o naših zmagah proti Srbom. Ruska vlada je naznanila Srbiji, da želi, da bi prevzel vodstvo srbske armade neki ruski general. Tudi Bolgari sprejemajo poročila o zmagah naših čet z velikim navdušenjem.

Četrtek, 20. avgusta 1914.

Bolgari sodijo, da se umakne srbska armada takoj, ko bo njen odpor zlomljen, čez bolgarsko mejo, da ne bo prisiljena se udati avstrijski armadi. Bolgarska armada je za ta slučaj pripravljena, da Srbe razoroži. — **Avstrijske čete, ki so prodrle iz Prognja, ki leži v jugovzhodni Slavoniji ob Savi, so zavzele Obrenovac, ki leži 10 km južno od Save.** — Slabo znamenje za srbsko stvar je to, da se je srbski glavni stan preselil iz Niša v Skoplje. V Nišu se niso več čutili varne. — Tudi Macedonijo so srbske čete zapustile. Radi odpora ondotnega prebivalstva se niso čutili več varne.

Sobota, 22. avgusta 1914.

V Budimpešto so pripeljali 40 težko in 140 lahko ranjenih. Ti pripovedujejo, da so v soboto in nedeljo bili vroči boji 30 km proč od Šabaca. **Naše čete so imele proti sebi drinsko divizijo, ki je bila v**

nedeljo vržena nazaj. Nek ranjenec pripoveduje, da je srbska drinska divizija popolnoma uničena.

Nedelja, 23. avgusta 1914.

Na južnovzhodnem bojišču, vzhodno od Višegrada - Rudo, je bilo po trdem boju na celi črti porazenih krog 30 srbskih bataljonov s številno gorsko, poljsko in težko artiljerijo. (Višegrad leži v Bosni v bližini srbskega Vardišta blizu Drine.)

Pojasnila.

Valjevo. Mesto Valjevo leži kakih 35 km vzhodno od bosanske meje, je že staro mesto. Že za časa Rimljanov je bilo mesto močno utrjeno. Valjevo leži v bližini izvira reke Kolubara, ki je eden najvažnejših pritokov Save. Nad mestom se dviga dokaj visoka Medvednik-planina. Mesto ima krasno lego. Okolica je obdana z rodovitnimi, večinoma s češpljami obsajenimi hribi. V zadnjih desetletjih se je ugled mesta zelo povzdignil. Valjevo šteje okrog 10.000 prebivalcev. Okolica mesta je posebno bogata na rudah. Prebivalstvo se mnogo peča s trgovino. V mestu je najstarejša hranilnica v Srbiji. V bližini Valjeva je več podzemeljskih jam, med njimi je najznamenitejša Petnjicka. V te pečine so se skrivali ljudje pred Turki. A sedaj se je ondi zbirala ob nedeljah in praznikih poleti mladina ter se je igrala v hladnem prostoru. Pri Valjevu so se že tudi naši pradedi večkrat bojevali, in sicer zoper Turke. Leta 1804. je slovit Črni Jurij, ki je tedaj služil kot častnik v avstrijski armadi, pri Valjevu premagal močnejšo turško armado in se polastil mesta. — Valjevo so Srbi zadnja leta močno utrdili; tudi na gori Medvednik imajo precejšnje utrdbe. V Valjevem ima Srbija eno največjih zbirališč vojaštva in veliko orožarno. Izmed raznih oblasti je v Valjevem nastanjen štab enega divizijskega in brigadnega poveljstva. — Od Valjeva vodi železnica proti severu v mesto Obrenovac, oziroma v Belgrad.

Progar—Obrenovac. Poročali smo, da so naše čete pri Progarju prekoračile Savo in 14. t. m. zavzele Obrenovac. To je velike važnosti. Z zavzetjem Obrenovca je naša armada pridobila tretji prehod v Srbijo, in sicer se vrste ti prehod: čez Drino pri Loznici-Lješnici, čez Savo pri Šabcu in Progarju. Obrenovac je zelo važna točka blizu Belgrada. Od tu bodo naše čete lahko podpirale druge čete, ki so prodrle na drugih krajih severozahodne Srbije. Skozi Obrenovac vodi železniška proga proti Valjevu. Od te proge se odcepi pri Lajkovcu 35 km dolga železniška proga, ki veže glavno progo Belgrad—Niš. Ker je prehod pri Progarju precej bolj južno kot Belgrad, bi ne prišlo nepričakovano, ako bi se glavno mesto samo ne vdalo, ker so srbske čete, ki branijo Belgrad, v nevarnosti, da jim naše čete ne zapro poti v Srbijo. Sedaj se bodo francoske in srbske laži kmalu razblinile ob moči neutajljivih dogodkov.

Avstrija - Rusija.

Ponedeljek, 17. avg. 1914.

Mešani ruski oddelki, ki so tu in tam prekoračili mejo in prodrli nekaj kilometrov daleč, so bili pri krajih: Založce, Budi in Sokal vrženi nazaj čez mejo. Njih delovanje je obstajalo v tem, da so kradli in nekaj vasi, ki so bile brez varstva, zažgali. Pač pa so naši kavalerijski oddelki že daleč na Rusko vdrli.

Sreda, 19. avgusta 1914.

Poveljnik polka »Deutschmeister«, polkovnik baron Holzhausen je padel, začet od sovražnikove kroglice. — Dne 16. avg. so prepeljali v Lvov 140 ruskih vjetnikov ki so jih vjeli v raznih obmejnih bojih.

Četrtek, 20. avgusta 1914.

Rusi za seboj požigajo. Ko so se umikali, so zažgali deset obmejnih

krajev. Ljudje so rešili le to, kar so imeli na sebi.

Petek, 21. avgusta 1914.

V Szatmar na Ogrskem je prišlo 7800 ruskih vjetnikov. Vsi ti so ruski Poljaki, ki so izročili našim vojakom orožje in izjavili, da se proti naši vojski ne bore.

Sobota, 22. avgusta 1914.

Bitka pri Založci se je končala s popolnim porazom Rusov. Rusi so v strahu bežali. Da zadrže naše čete, so razstrelili most čez Zbinco, pri tem pa so pozabili, da se nahaja še en njihov oddelk na drugem obrežju. Ta je bil popolnoma uničen; 80 je mrtvih, 100 jih je utonilo, 31 je vjetih in mnogo ranjenih.

Nedelja, 23. avgusta 1914.

Proti Sokalu (ob gališko-ruski meji, severno od Lvova) je vdrla ena divizija kozakov, pomnožena s pehoto. Naše čete so Ruse premagale in eno brigado popolnoma razkropile. Naši so vjeli veliko Rusov in vplenili mnogo vojnega materijala.

Z ruskega vojnega prizorišča se poroča o lepih uspehih naše korajžne kavalerije. V Tomaševu je napadla eno divizijo sovražnih čet. Dva kozaška polka in eden njihovih ulanskih polkov so morali bežati. Odelek kavalerijske divizije je bil razbit. Pri Turiniki je bila ena ruska brigada uničena.

K včerajšnji bitki pri Sokalu se dodatno poroča, da je dobila ruska brigada uničujoči udarec in bila popolnoma razkropljena. Naše čete so zopet pokazale izredno hrabrost. Nek ruski general je bil ubit, drugi pa ranjen in so ga prepeljali v Lvov. Število padlih in ranjenih Rusov je zelo veliko.

Avstrija - Črnogora.

Ponedeljek, 17. avgusta 1914.

Iz Črnogore izgnani Albanci pripovedujejo, da je vojska zelo prestrašila ljudstvo. Za orožje nesposobno prebivalstvo v Cetinjah, beži v kraj Klepar ob Skadrskem jezeru.

Sreda, 19. avgusta 1914.

Poroča se, da so naše čete porazile Črnogorce na severni mejl. Črnogorska vojska je imela velike izgube.

Nedelja, 23. avgusta 1914.

Na južnem bojišču so Črnogorci obstreljevali Kotor, ne da bi napravili posebno škodo. Naša trdnjavska in pomorska artiljerija je z uspehom odgovarjala. Pri Trebinju vlada mir. Bileča (Bilek) so sovražniki po malem, vendar neprestano obstreljevali. Posebne čete so 18. avgusta zavzele Plevlje, ki leži v črnogorskem delu Sandžaka in prodirajo čez gornjo Drino in reko Limo. Ob dolnji Drini so se naše čete na povelje v najlepšem redu umaknile, ne da bi bile nadlegovane od sovražnika. Pri Babancu so napravile naše čete zelo uspešen sunek proti jugu, nakar so se na povelje umaknile. Na severnem bojišču se z vspehom zasledujejo sovražnikove postojanke.

V okolici gore Lisanic in v okraju Grahovo se bore Črnogorci z našimi četami, ki imajo uspehe. Avstrijsko brodogve uspešno bombardira Lovčen. Črnogorski princ Peter je prosil Srbijo pomoči, ker je položaj v Črnigori zelo težaven. 300 Črnogorcev je pobegnilo v Bosno. Iz Pariza poročajo graškim listom: Francoski varnostni oddelek ki se je nahajal v Skadru, je dobil povelje oditi na Cetinje.

Nemčija - Rusija.

Sreda, 19. avgusta 1914.

Mlavo v Rusiji so zavzele nemške čete. — Dne 17. t. m. je bila pri Stallupörnu (Stalupernu) bitka, v kateri so se oddelki 1. armadnega zbora z nepričakovano hrabrostjo borili in dosegli zmago. Več kot 3000 vjetnikov in 6 strojnih pušk je padlo nemškim vojakom v roke. Veliko strojnih pušk niso mogli vzeti s seboj in so jih uničili. — Dve ruski konjeniški diviziji sta udrli na nemško ozemlje pri Magrabovi v vzh. Rusiji, a so jih nemške obmejne čete razbile, da sta se morali umakniti.

Četrtek, 20. avgusta 1914.

Rusi zelo vpijejo, ker so dobili pri Magrabovi eno nemško zastavo. Pokazalo pa se je, da je to samo navadna zastava, ki se je izobešala ob slavnostih na poštnem poslopu.

Sobota, 22. avgusta 1914.

Nemci so zavzeli Petrikov. Petrikov leži že daleč na Poljskem, 30 km pod Lodzem, na črti, ki vodi iz Šlezije v Varšavo. **Na finski obali od Peterburga do Viborga so dobili vsi prebivalci poziv, da se izselijo iz svojih stanovanj.**

Nedelja, 23. avgusta 1914.

Močne ruske sile so prodirale proti črti Gumbinen—Angeburg. Nemci so 20. avg. napadli sovražnika, ki je korakal proti Gumbinenu ter ga vrgel nazaj. Pri tem so vjeli 8000 sovražnikov ter zaplenili 8 topov. O eni kavalerijski diviziji tega armadnega zbora, že dalj časa ni bilo nobene vesti. Divizija se je preganjala in borila z dvema sovražničma konjeniškim divizijama ter je včeraj zopet prispela k I. armadnemu zboru s 500 ruskih jetnikov. Nadaljna ruska ojačenja napredujejo na severni strani reke Prigel in južno od mazurske jezerske črte. O nadaljnih namehah nemške vzhodne armade se mora še molčati, da nasprotnik prezgodaj ne zve zanje.

Na morju.

Nemškemu brodogvu se je v zadnjem času posrečilo, da je zaplenilo v svojih vodah več ruskih ladij. Ruski parnik »Feniks« je bil zaplenjen na odprtem morju pri Kukehavenu. Ravno tisti dan sta bila zaplenjena še dva druga parnika. Torpedni lovc »Schleipner« (Šlajpner) je pripeljal v luko Kiel dva ruska parnika. Pomorska oblast v Hamburgu poroča, da je tamkaj nanzanjen prihod nekega zaplenjenega ruskega parnika. — Pomorska bitka med nemškim in ruskim brodogvom je

bila pri otoku Lland. Rusko brodovje je bilo vrženo nazaj v Finski zaliv. Nemci so zaplenili neko zelo poškodovano rusko križarico.

Pojasnila.

Mlava leži v ruskem okraju Plozk na križišču železnic: Marienburg—Mlava in Mlava—Varšava. Mlava šteje okrog 12.000 prebivalcev ter ima 2 katoliški, 2 protestantski in 1 rusko cerkev ter 1 židovsko molilnico. Prebivalstvo se zelo peča s trgovino z žitom, usnjem in oljem.

Stallupönen (Stalupen) je vzhodno-prusko okrajno mesto, 11 km od ruske meje. Bitka se je torej vršila na nemških tleh. Mesto ima 5273 prebivalcev, večinoma katoličanov.

Gumbinnen leži na nemških tleh ob železnici Berolin—Königsberg—Eydtkuhnen v Peterburg. Mesto ima 14.500 prebivalcev.

Nemčija - Francija.

Četrtek, 20. avgusta 1914.

Peto francosko kavalerijsko divizijo je nemška kavalerija pri Prevezu, severno od Namurja, vrgla nazaj. Francoske izgube so težke. Bavarske in badenske čete so 55. francosko pehotno brigado, ki je prdrla do Weilerja (Vajler), 15 km severozahodno od Schlettstadta (Šletštata), premagala, ji prizadela težke izgube in jo vrgla čez Vogeze nazaj.

Sobota, 22. avgusta 1914.

V bitkah med Metzom (Mec) in Vozezi so priborile čete nemških rodov pod poveljstvom bavarskega prestolonaslednika zmago. Sovražnik, ki je z močnimi silami vdrl v Lotrinško, je bil s težkimi izgubami na celi črti vržen nazaj. Več tisoč sovražnikov je vjetih in sovražniku vzetih veliko topov. Celoten uspeh se še ne more pregledati, ker se je bojišče razprostiralo v večjem ozemlju kakor v bitkah vojske leta 1870. in 1871. in se jo je udeležila cela nemška ondi nahajajoča se armada. Nemške čete, prevete po nevzdržljivi sili prodirati naprej, sovražnika zasledujejo in nadaljujejo tudi danes bitko.

Glavni generalni štab naznanja: Med Metzom in Vozezi, premagane francoske čete smo danes zasledovali. Umikanje Francozov se je spremenilo v beg. Do sedaj je bilo ujetih več kot 10.000 Francozov in osvojenih najmanj 50 topov. — Po zmagi pri Metz prodira nemška armada z velikansko silo v francosko ozemlje. Med Verdunom in Nancijem se neprestano vrše uspešni boji. Vzhodno in zahodno od Dienze so Nemci izvojevali sijajne zmage. — Nemška armada je izborno razpoložena. Vojno poveljstvo dela z vso silo na to, da se bo francosko umikanje spremenilo v vedno večji beg in zmagoslavo. — Premagana francoska armada je štela nad 8 armadnih zborov.

Na morju.

Nemški križarici »Goeben« in »Breslau« sta se nahajali nekaj časa v vzhodnem Sredozemskem morju z nalogo, da zavlačujeta prevoz 19. francoskega armadnega zbora iz Alžira v Francijo, dokler se ne pojavijo angleške vojne ladje. Francozi imajo v Alžiru v Afriki 56.000 vojakov, od katerih bi jih vsaj 40.000 radi spravili na Fran-

cosko. Nemški križarici sta prodrli blokado, ki so jo vzdrževale angleške in francoske bojne ladje med Afriko in Sicilijo blizu morskih ožin pri Messini in pri Gibraltaru. Bombardirali sta celo pristanišče Bona in Philipperill (Filiperile), ki sta velike vojaške važnosti. Premoči angleških in francoskih vojnih ladij sta se končno umaknili in sta zasledovalcem ušli. — Ladje, ki prihajajo iz Alžira in Tunisa, poročajo, da je v francoskih kolonijah v Afriki odrejena mobilizacija. Francoske in angleške vojne ladje neprenehoma križarijo blizu obale in vsi važnejši kraji so zaprti z minami.

Pojasnila.

Metz (Mec) leži v severozahodni Lotarinški blizu francoske meje, Vozezi so pa gorovje, ki se vleče od juga proti severu ob meji med Francijo in Alzacijo. Proti severu meji to gorovje Gornjo Alzacijo in Lotarinško. Črta med Metzom in Vozezi je dolga približno 90 km in je že v francosko-nemški vojski leta 1870/1871 igrala veliko vlogo. Tudi takrat so Nemci — 18. avgusta 1870 — pod poveljstvom kralja Viljema po deveturni zelo hudi bitki porazili Francoze, jih potisnili proti Metz ter onemogočili zvezo s Parizom.

Verdun leži okoli 60 km zahodno od Metzja in okoli 40 km oddaljen v notranjost Francije. Mesto šteje okoli 21.000 prebivalcev in je moderno utrjeno. Jugovzhodno, kakih 70 km oddaljeno, leži francosko mesto Nancy, ki je bilo nekdanje glavno mesto vojvodine Lotarinške. Mesto šteje okoli 110.000 prebivalcev.

Dienze je manjši kraj v nemški Lotarinški južno od Metzja in kakih 15 km oddaljen od francoske meje.

Nemčija - Angleška.

Ponedeljek, 17. avgusta 1914.

Velikanski nemški parnik Blücher (Bliher), ki obsega 12 tisoč ton, je odplul iz Buenos Airesa v Hamburg. Med vožnjo je dobil po brezžičnem brzojavu navodila nemške vlade, na kar se je pripravil za vojno službo. To je Angleže zelo vznemirilo, ker se boje za svoje trgovske ladje. Zato so odpustili svoje vojne ladje, da zasledujejo nemški parnik.

Sreda, 19. avgusta 1914.

Dne 9. t. m. so potopile nemške vojne ladje nekega angleškega polagalca min. — Iz Londona prihajajo vesti, da je pretekli četrtek angleški vladni parnik »Quindolin« (Kvindolin) zajel nemški vladni parnik »Von Wissman« (Von Visman) v njaškem (Niassa) jezeru. To jezero leži v vzhodni Afriki. Razdejal je stroje in topove, kapitana in moštvo pa proglasil za vjetnike.

Četrtek, 20. avgusta 1914.

Naznanja se, da se je zadnje dni približalo mnogo podmorskih čolnov in drugih nemških vojnih ladij angleški in škotski obali ter da so neopaženo pripluli celo do Šetlandskih otokov. — Nemška vojska je na večih krajih zapustila svoja pristanišča ob afriški obali. Čete so odstranili, pristanišča pa zaprli s starimi ladjami, tako da so za druge ladje nerabna. To so navedli zagadatelj, da bi preprečili morebiten napad Angležev v nemške kolonije v Afriki.

Petek, 21. avgusta 1914.

Mali nemški križarici »Strasbourg« in »Stralsund« sta odplule zadnje dni

v južni del Severnega morja. Ob tej priliki je zapazila križarica »Strasbourg« ob angleški obali dva sovražna podmorska čolna, katerih enega je z nekaj strelji potopila, »Stralsund« je prišla v boj z večimi angleškimi torpednimi rušilci. Dva rušilca sta bila poškodovana. — Iz Berolina se poroča, da so ob angleškem obrežju ruske ladje položile nad 2000 min. — Več pomorskih čolnov je odplulo proti angleški obali. Vrnil se ni en nemški podmorski čoln, ki je bil v boju z angleškimi ladjami uničen.

Pojasnila.

Podmorski čolni so za druge ladje zelo nevarni. Čoln se približa ladjam, katero namerava napasti, do bližine treh ali dveh milj, nato pa se skrije pod morsk gladino in tako pod vodo odda strel iz torpednega topa proti sovražni ladjam. Strel iz torpednega topa niso enaki navadnim topovim strelom. Torpedov naboj je podolgovat in ima na sprednji strani ost. Če tak naboj prileti z veliko silo ob bok ladje, istega predre in ladja je, ako je torpedo dobro zadel, gotovo izgučljena. Torpedni čolni stanejo po 800.000 kron.

Nemčija—Belgija.

Ponedeljek, dne 17. avgusta 1914.

Marsikdo se je čudil hitri zmagi nemške armade pri Litihu. Sedaj se pa poroča, da se je nemška armada pripeljala pred to belgijsko trdnjavo na 2000 avtomobilih. Posebno se je v tem boju odlikovala nemška mladinska bramba, ki je spredaj na utrdbah prenašala ranjence z bojišča in spremeljala avtomobile z ranjenci v bolnišnice.

Torek, dne 18. avgusta 1914.

Iz Berolina se poroča, da so močne francoske čete vdrole v Belgiji nasproti nemški armadi. Francozi korakajo proti Gembloux (Žamblu).

Petek, dne 21. avgusta 1914.

Nemške čete so pri Tielemontu zaplenile eno opljisko in eno težko baterijo ter eno zastavo. Ujele so 500 sovražnikov. Nemška kavalerija je vzela sovražniku pri Pervezu dva topova in dve strojni puški. — Nemške čete so dne 19. t. m. vkorakale v Bruselj. En huzarski in en ulanski polk nemške armade sta dospela 20. avgusta zjutraj pred vrata mesta Bruselj. Zupan se je podal ven k polkoma, da bi se z njima dogovarjal. Popoldne so prispeli nemški častniki na avtomobilih ter so se podali v mestno hišo. Brzojavne postaje so zaprli. Nemški listi priobčujejo zasebna pisma iz Belgije dospelih Nemcev, iz katerih izhaja, da so francoske čete že začetkom minulega tedna dosepele v Bruselj. Belgijci so jih seveda sprejeli z odprtimi rokami, jih gostili in nosili posamezne vojake na ramah. Nemci so temu veseljačenju v Bruslju temeljito napravili konec.

Pojasnila.

Gembloux (Žamblu) je mesto v bližini Charleroi, leži na železnici, ki pelje iz Bruselja v trdnjavo Namur. Do mesta Namur imajo francoske čete blizu 20 km.

Bruselj. Zadnji boji pri Gemblouxu in Pervezu (severno od Namurja) so skoro gotovo krili nemško armado, da je nemoteno prodirala od Lütticha severozahodno čez Tirlemont proti Bruselju. Bruselj je glavno mesto Belgije in leži sredi dežele. Od Lütticha je oddaljen severozahodno približno 90 km, od Namurja pa okoli 60 km. Belgijski kralj je gotovo že naprej čutil, kaj se bo zgodilo, ker je že pred časom zapustil Bruselj in se

podal v Antwerpen. Bruselj sam šteje okoli 200 tisoč prebivalcev, predmestja pa okoli 500.000, skupno ima tedaj Bruselj blizu 800.000 prebivalcev. Prebivalci govore deloma francoski, deloma flamski jezik. Veliko pa je tudi Nemcev. V zadnjih 25 letih se je Bruselj zelo povečal in tudi polepšal, tako da ga imenujejo mali Pariz. Bruselj je tudi sedež belgijskega kralja.

Pomorski boj za Sredozemsko ozemlje.

V tej vojski je obrnjena pozornost celega sveta tudi na morski boj, ki se bo bojeval med združenim avstrijskim in nemškimi brodovjem ter združenim angleškim in francoskim brodovjem. Angleško in francosko brodovje v premoči nad nemškim in avstrijskim, vendar premoč sama v boju ne odločuje. Našemu in nemškemu brodovju bi sedaj pomoč Italije dobro služila. Važno za ta boj bo tudi, kako se bodo razvile razprtije med Rusijo in Turčijo. — Boji so že pričeli in po dosedanjih poročilih se je naša mornarica izvrstno držala. Francosko brodovje je prišlo na pomoč Črni gori, katere ozemlje naše ladje blokirajo. Naši pogrešajo ladjo »Zento«, o kateri se pa še ne ve, ali se je potopila, ali ušla pred sovražnimi ladjami. Značilno je to, da je v tem boju 16 manjših francoskih ladij in ena velika križarica streljala na en naš torpedni rušilec, ki je pa brez vsake poškodbe prišel na določeno mu mesto.

Dom in svet.

POZOR SADJEREJCI.

Posestniki sadja zlasti češpelj, sliv in hrušk se opozarjajo naj nikar teh ne vkuhavajo letos v žganje temveč štedijo s tem sadjem, ki se bo dalo na drug način boljše porabiti. Več o tem pove prihodnja številka »Domoljuba«.

POZOR PRED SETVIJO.

Radi deževnega leta je žito zelo plevelno. Pred setvijo naj se žito na čistilnikih trijerih očisti, da ne bode drugo leto namesto žita želi plavel. Več prihodnjič.

† Papež Pij X. Vest o smrti papeža je pretresla naše ljudstvo. Udarec za udarcem. — Molitvam za pokojnim prestolonaslednikom in njegovo soprogo, za vojake in srečen izid vojske so se pridružile še molitve za pokojnega papeža in za srečno izvolitev novega vladarja sv. Cerkve. Ljudstvo mnogo, mnogo moli. Prav tako! Saj je v molitvi mir, tolažba in moč. Mirno in pa močno pa prenaša naše ljudstvo težke, nenavadne čase. V delu in molitvi hiti čas, ki prinaša z vsakim dnevom kaj novega. Naj bi bil konec teh težav srečen!

Cesarjev rojstni dan se je praznoval po vsej Avstriji v torek prejšnjega tedna na izredno slovesen način. Tudi Slovenci so pokazali zelo lepo svojo ljubezen do vladarja. V Ljubljani so prišli čestitki k deželniemu predsedniku: Presvitli knezoškof, deželni glavar in zastopniki vseh naših organizacij. Na nagovore je njega ekselcencija gospod deželni predsednik izrazil, da je uprav čudovito, kako disciplinirano in domoljubno se je pokazalo kme-

čko ljudstvo naše dežele. V najoddaljenejših krajih so se moške in mladeniči takoj dvignili, da zadoste klicu najvišjega vojnega gospoda. Kmečko ljudstvo naše dežele je podalo naravnost sijajen dokaz o notranji moči naše države. V tej zvestobi ljudstva je podano pa tudi že jamstvo za zmagbo.

Nadvojvode Fran Ferdinanda trg v Vipavi. Cesar je dovolil, da sme grajski trg v Vipavi nositi ime pokojnega prestolonaslednika nadvojvode Fran Ferdinanda.

Deželni glavar dr. Iv. Šusteršič je bil pretekli teden na Dunaju in se je posvetoval s finančnim ministrom o finančnih vprašanjih.

Novi grobovi. Umrli je v Ljubljani dne 17. t. m. načelnik glavnega kolodvora Franc Schusterschitz. Star je bil 54 let. — V Ljubljani je umrla gđca. Elizabeta Oblak, ki je vedno požrtovalno delovala za dobro stvar. — Tisto noč kot Sv. Oče je umrl v Rimu jezuitski general p. Franc Ksaver Wernz. — V Krškem je umrla gospa Alojzija Scheuer-Lavrinšek, posestnica hotela »Scheuer«, v starosti 76 let.

Naš rojak g. dr. Zdešar je bil koncem julija pri generalnem zborovanju misijonske družbe v Parizu. Ko je izbruhnila vojska, je nagloma zbežal na Špansko, da se vkrca na ladjo. Poslej ni bilo tri tedne nobenega sledu, kam je izginil. Šele zdaj je prišlo od misijonskega predstojništva obvestilo, da je dr. Zdešar s preč. g. Reeh, vizitatorjem avstr. misij. provincije, na varnem v Barceloni in da mu je vrnitev v domovino v sedanjih razmerah nemogoča.

Prihodnje šolsko leto. Šolsko leto se radi vojske ne bo moglo začeti meseca septembra, zato je izdal naučni minister Hussarek odlok na vse deželne šolske oblasti, naj ob primernem času določijo začetek prihodnjega šolskega leta. To velja za ljudske in srednje šole.

Izplačevanje kupnine za vojaške konje potom poštne hranilnice se je že pričelo in bo končano do 1. septembra.

Tako se delal Iz Višnjegore poročajo: Ker je pomanjkanje poljskih delavcev veliko, je sklenila dekliška Marijina družba dati hišam, katerih moški so v vojski, 160 brezplačnih delavcev. Zato se je vsaka članica zavezala iti en dan na delo, kamor jo pošlje vodnik.

Solnce je mrknilo v petek 21. t. m. opoldne. Luna je pokrivala skoraj tri četrt ure solnčno površino. Pri nas se je mrk videl le deloma. Pričel se je ob 12. uri 25 minut in končal ob 2. uri 49 minut popoldne.

Izkazi izgub naše armade so bili dosedaj štirje poslani z Dunaja. Med dose-danjimi izgubami ni še nobenega Slovenca.

V Kranju bode v soboto, dne 29. t. m., ob 9. uri dopoldne presvetli g. knezoškof dr. Jeglič blagoslovil novo sirotišnico in v njej lepo kapelo.

Prazne reči. Veliko prorokovanja, bedastega, praznovernega, izmišljenega in lažnjivega govorjenja je ob času vojske med ljudmi. Večinoma je — razen nekaterih častnikarjih novosti — vse brez podlage. Tako se n. pr. tudi govori, da je takrat, ko

so največji boji, rado hudo deževje. Tega seveda nismo zapisali zato, ker je bil v torek prejšnji teden tak naliv, ampak radi tega, da bi se po raznih govorica ne dal nikdo begati in motiti.

Lep zgled medsebojne pomoči v teh težkih dneh — slučajno smo ga zvedeli — so dali trije gospodarji v vasi Bodulje pri Škofji Loki. Ker je vse drugo možno odšlo v vojsko, so ti trije vrli možje, orjoč od zore do mraka, vsem sosedom izorali njive, tako da je vse o pravem času posejano. Tudi take novice — menimo — bi bile lep donesek k notranji zgodovini te svetovne vojne v naši domovini.

Parlament kot častniška bolnišnica. Poslopje parlamenta se porabi kot bolnišnica za ranjene častnike. Tozadevna dela se prično v najkrajšem času.

Pomiloščenje. Vse osebe, ki še pripadajo armadi in vojni mornarici in kojih vojaškosodna kazen ne presega dobo enega leta, so pomiloščene. Cesar je odredil dalje, da se ustavi vojaško kozensko postopanje proti vsem vojakom celokupne armade, mornarice in črne vojne, ki so zakrivali kaznjivo dejanje, za katero zakon ne določa kazni nad pet let.

Veteranska in podobna društva mobilizirana za varnostno službo. Vsled mobilizacije bodo morala veteranska društva, meščanske garde, strelski kori kot črnovojni zavezanci opravljati del varnostne službe. Za člane teh društev to ni prostovoljna služba, ampak so po črnovojnem in deželno-brambovskem zakonu dolžni to storiti.

Žene pri sarajevskem tramvaju. Ker so skoro vsi uslužbenci električnega tramvaja v Sarajevu odšli k vojakom, so ženske prevzele službo tramvajskih uslužbencev.

Z Reke se poroča: Tu je zavladalo velikansko razburjenje zavoljo vesti, da bodo Angleži naše mesto bombardirali. Guverner je dobil od ministrskega predsednika grofa Tisze zagotovilo, da ni najmanjšega razloga za vznemirjenje, ker imamo v vojnem pristanišču Pulju zadostno zaščito in se Reka kot odprto pristanišče (po mednarodnem pravu) ne sme bombardirati.

Sv. Višarje. Župni urad v Žabnicah na Koroškem poroča: Odslej dalje do rožniveenske nedelje bo na sv. Višarjih samo ob nedeljah in praznikih ob 7. uri ena sv. maša. V izrednih slučajih naj se pravčasno obrne na župni urad v Žabnicah in se bo radevolje z vsem postreglo.

Nesreče. V Krškem je utonil pri kopanju 12 letni šolski učenec Alezjij Caharja. — V vasi Krvava peč, župnija Rob, je pretekli teden nastal vsled krivde otrok strahovit požar, ki je vpepelil skoraj celo vas. Škoda je cenjena nad 120.000 K, zavarovano pa je bilo le za nizke vsote. Pomoč je nujno potrebna, ker je nekaterim zgorelo prav vse. — V Sarajevu je utonil Slovenec Ivan Zaman iz Vodic na Gorenjskem. Pokojni je bil šele 9 mesecev oženjen. — V Prevojah je udarila strela v šupo posestnika Frana Kvedra p. d. Lešarja. Škoda je samo na mrvi krog 2000 K. — Dne 14. t. m. je na postaji Knitelfeld trčil vojaški vlak v lokomotivo. En mož je težko ranjen, drugi pa lahko. Ubit je tudi en konj. Škoda je precejšna. — Župan Lorberju v št. Petru pri Mariboru je

zažgala strela gospodarsko poslopje. Hlapec je zgorel, živino pa so rešili. — Posestnica Ivana Renko na Premu je šla na polje in pustila doma osemmesecnega sinčka in 11 letno hčerko. Sinček se je zadušil s trakom, s katerim je bil privezan v zibelki. — 15. t. m. zvečer je tresčilo v kozolec Iv. Kneza s Sapote. Kozolec, ki je bil poln žita in krme, je zgorel. — Dne 14. m. je skočil v Savo blizu postaje Zagorje krojaški pomočnik Janez Jurca, rojen leta 1886. v Polšnjeku. Truplo je izginilo v valovih in ga dosedaj še niso našli. Vzrok samomurja je neznan.

8. številka »Slovenskega Sadjarja« vsled raznih ovir ni bilo mogoče izdati o pravem času. Zato boste izšli 8. in 9. številka sredi septembra s k u p a j v e n e m z v e z k u.

Listek

Gorenjske slike in črtice.

I.

Kako se je Miha Romij iz Povelj vojakom skrival.

Nekateri stari možje iz okolice Kranja se še spominjajo na rdečeličnega moža, ki je hodil do pozne starosti, bilo mu je 87 let, ko je umrl, tržne dneve v Kranj, vedno s pipo v ustih in steklenico v žepu. Temu možu so dejali Romij, pisal se je pa za Uraniča in bil rojen na Poveljah, fare trsteniške pri Kranju, leta 1789. Če bi bil mož še danes živ, bi bil star 125 let. Hiša Romijevih v Poveljah je bila premožna hiša in slovela je daleč naokrog. Danes je gospodarstvo razkosano in v tujih rokah. Eden izmed vnukov Mihe Romija živi na Kokrici pri Kranju.

V letih, ko se je Miha Romij rodil in rasel v fanta, še niso hodili fantini potom vojaškega nabora v vojake, temveč takrat so vojake »lovili«. Vsak okraj je imel predpisano, koliko vojakov mora dati vsako leto. Lov na fante je bil težaven za lovce in težaven za fante, ki so se na vse mogoče načine skušali odtegniti vojaški službi. Bili so takrat hudi vojskinci časi in vojaška služba ni trajala kot sedaj po tri leta, temveč treba je bilo služiti celo fantovsko mladost, po štirinajst in več let.

Ko je Miha Romij dorastel v fanta, začel vasovati in bil sprejet med fantine z vinskim krstom, je prišla pomlad in ž njo lov na fante. Od Kranja gor so prišli lovci na konjih in se utaborili na Poveljah. V hiši starega Romija se je nastanil za ves čas lova poveljnik vojaških lovcev s svojim konjem in hlapcem. Srce fanta Mihca je bilo navezano na Povelje, domači dom in pa na hišo konec vasi, na katere oknih je bilo vedno polno rdečih nageljnov, za nageljni pa deklina, ki je dopadla Mihcu bolj kot vse druge na Poveljah in daleč naokrog. Ko je začel Miha premišljevat, da morda štirinajst let in še delj, ali pa morda nikoli več ne bo videl rdečih nageljnov na oknu hiše konec vasi, in ravno toliko časa ne tistega rdečega obraza tam za na-

geljni, mu je postalo težko pri srcu in začel je premišljevat, kako in kaj.

Ker je bil brihtne glave, je kmalu našel pravo. Še predno so prišli na Povelje vojaški lovci, je napravil Mihec nad hlevom majhno kajbico, ravno toliko veliko, da se je mogel Mihec v nji stegniti kolikor je bil dolg in širok. To kajbico je zadelal s senom, da je ni moglo iztakniti najbolj bistro oko. V strop hleva pa je napravil luknjo, toliko veliko, da je mogel lonec, v katerem so kuhali Romijeva mati južino, skozi. Tudi ta luknja je bila napravljena tako skrbno, da je vedel zanjo samo Mihec, njegov oče in njegova mati. Drugih oken ali vrat ta kajbica ni imela.

Ko so prišli lovci na Povelje, Romijeva Mihca ni bilo nikjer. Ga ni bilo mogoče dobiti in nihče ni vedel zanj. Šel je v prostovoljni zapor nad hlev. Ta zapor pa je bil hujši kot »ajnceln«, ki ga mora predsedeti marsikateri gorenjskih fantov na »ljubljskem Žabjaku« v sedanji novi, moderni justični palači.

Tri mesece je trajal ta zapor in ves ta čas ni videl Mihec ne belega dne, ne zlatega solnca, ne rdečih nageljnov in ne dekleta, za katerega mu je bilo srce. V hlevu pod njim je stanoval hlapec in konj poveljnika lovcev na vojake. Poveljnik lovcev pa je gospodaril v hiši Romijevih.

Enkrat je slišal Mihec iz hleva ta-le pogovor:

»Romij, kje imaš fanta?« — Bil je to poveljnik lovcev, ki je izpraševal Romija. »Ne vem, pa ne vem,« je zatrjeval stari.

»Ti dobro veš, samo povedati nočeš.«
»Res ne vem, noč ga je vzela, nikomur ni nič povedal, kam gre.«

»Gorje tebi in fantu, če ga dobimo pri hiši. Dobili pa ga bomo.«

»Ne vem, pa ne vem, pa če me precej ustrelite.«

Mihcu je bilo težko pri srcu, da bi se zjokal, če ne bi bil gorenjski fant.

Ko je poveljnik odjezdil v vas, je prišla v hlev Mihčeva mati. Prinesla je poln škaaf opmij za svinje. Skrbno se je ozirala naokrog in skrbno zaprla za seboj vrata hleva. Ko je stresla pomije svinjam, je ostal v škafu lonec. Poklicala je prav na tiho Mihca. Mihec je odprl votlino na stropu in spustil skozi njo vrv. Na to vrv je privezala mati lonec in Mihec ga je potegnil k sebi. Potem pa zopet skrbno zaprl odprtino. Tako je dobival Mihec tri mesece hrano. Gospodinje so imele tiste čase v kuhinjah lonce, katerih pokrovi so se dali na lonce tako naviti, da se ni mogla vsebina lonca stresti. V takem loncu, skrite v pomijah za svinjo, je nosila mati Mihcu hrano. Tri dolge mesece.

Enkrat bi se pa Mihec kmalu izdal.

V hlevu pod njim sta sedela poveljnikov hlapec in še nek drugi izmed vojaških lovcev. Ta drugi je imel pripet za klobukom rdeč nagelj, ki ga je videl Mihec skozi špranjo v stropu. Pogovarjala sta se.

»Sinoči sem trkal pri nji, pa mi vražje dekletu ni hotelo odpreti. Danes pa se mi je smejala, ko sem šel mimo hiše. Ko sem jo prosil za nagelj, mi ga je dala. O, moram jo dobiti!«

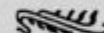
Tako je šel pogovor naprej in Mihec nad hlevom je iz pogovora spoznal, da se

gre za tisto, ki mu je obljubila že sto večerov, da bo samo njegova in da cveto nageljni na njenem oknu samo za njega.

Takrat je postalo Mihcu težko pri srcu kot še nikoli. Pa se ni zjokal, ampak pesti je skrčil v pest in zaklel, da bi se gotovo slišalo v hlev, ako ne bi ravno tisti čas nekaj pred hlevom zaropotalo in padlo s hruščem na tla. To je bila sreča za Mihca. Ona dva v hlevu sta šla pogledat in ostala potem zunaj. Mihec na hlevu pa je klel še dolgo. Ko so mu pa drugi dan prinesli mati lonce s hrano, jih je prosil, da naj gredo k Zaletelovim in naj rečejo Franci, »da naj bo pametna«. Nič drugega, nego da naj bo pametna. S tem je izdal Mihec svoje srce materi. Kako so mati opravili, jaz ne vem. Vem pa, da je bila Franca »pametna«, ker je postala čez leta, ko je stari Romij umrl, Mihčeva žena.

Čez tri dolge mesece so lovci odšli iz Povelj in Mihec je bil prost.

Miha Romij je potem še na stara leta večkrat pripovedoval, kako so leto za letom pri Romijevih »skrivali vojake«. Za 100, 200 in tudi 300 goldinarjev fanta. Takrat se je začel pri Romijevih »denar delat«. Kako je ta denar kopel za časa Francozov in lakote, ki je gospodarila ravno sedaj pred 100 leti po naši deželi, to bom povedal prihodnjič.

Slike in črtice z bojišč.

I.

Kaj pripoveduje Slovenec o bojih s Srbi.

Gospod Pavel Cvenkel, znane ugledne rodbine Cvenkel na Gorenjskem, je bil kot rezervni poročnik ranjen v vojski s Srbi. Služi v 79. hrvaškem Jelačićevem polku. »Slovenčevemu« uredniku, ki ga je obiskal, je o svojih doživljajih povedal tole:

Pri gori * * * so se začeli 12. t. m. boji s Srbi. Predvsem smo imeli krvav posel s srbskimi komitaši; to so prave divje, nečloveške drhali, pred katerih krutostjo bi se celo Hunci zgražali. Komitaši so civilno oblečeni, oboroženi s starimi ruskimi puškami, ki streljajo svinčene kroglice, nekoliko debelejše kot palec; nekako take so, kakršne so izstreljavale naše stare Werndlove puške. Pojavijo se na kakem mestu v malem ali večjem številu, da na ta način vznemirjajo in ustavljajo napredovanje naše vojske. Na odprtem vojnem polju se ne upajo stopiti pred svojega sovražnika, marveč se unikajo pred našo vojsko v visoke gore, kjer imajo zgrajene že od smrti našega prestolonaslednika in rajne vojvodinje Hohenbergove dobro utrjene utrdbe, ki so zgrajene celo iz betona. Kriti so tako, da gledajo le puške iz utrb. Sovražnika iz njegovih postojank ni mogoče drugače prepoditi, kakor z junaškim jurišem. Boj ž njimi otežuje gosto grmovje in edina poljska rastlina koruza.

Komitašem pomaga vse: staro in mlado, otroci in žene. V obraz so nam prijazni, njih hinavščina in zahrbtnost gresta celo tako daleč, da kličejo »živio« našemu cesarju, zahrbtno pa škrtajo z zobmi, nas koljejo in mečejo bombe. Tiste ročne bombe, ki so podobne našim električnim

žarnicam, mečejo ponajveč ženske in komitaši. Z eno besedo: Srb je neodkrito-srčen, zahrbtn; njegova nekdanja hrabrost se pač pokaže najbolj v krutosti, ki jo kažejo na naših vojaki. Nekemu praporščaku Jelačičevega 79. pešpolka so Srbi prerežali trebuh, pustili v trebuhu zasajen bajonet, iztaknili mu oči in položili v očesni votlini malo kamenje. Nekemu drugemu našemu vojaku artiljeristu so iztaknili oči, odrezali mu nos in jezik in ga tako onečastili, kakor to ni čuti in čitati o divjakih. S sovražnikom je tak boj, če je v premoči, težak, a naši junaki se ga nič ne strašijo. Če pa sovražnik vidi, da so sile enake, pa beži, kar more in gleda samo, da reši topove in strojne puške; pusti pa ležati cele zaboje municije.

V boju zasledujejo Srbi sledečo taktiko: Da bi spravili naše med več ognjev, se ne bore čelo proti čelu, marveč le tako, da siplejo ogenj od vseh strani.

Redna vojska pošila od svojih regimentov nalašč dezertarje k naši vojski, ki imajo očitno nalogo, da bi našo vojsko prevarili. Vedno opisujejo položaj drugače, kakršen je v resnici.

Srbska redna vojska je docela izstradana, telečnjakov nimajo, v vrečah (Brod-sack) imajo polno patron. Ne nosijo s seboj kruha ali kake druge hrane. Dezertarji, ubegli k naši vojski, so raztrgani, bledi, upadlih lic.

V zadnjih balkanskih vojskah se je govorilo, da Srbi dobro streljajo, a to ni resnično. S puškami streljajo le slabo, s topovi pa jako dobro. Izmerjeno imajo namreč natančno kako točko, ki stoji na samem, na to točko se vsuje polno granat, kadar čez to točko naša vojska koraka.

Naša vojska prodira neizprosno naprej. Zgodovina ne kaže slične hrabrosti, kakršno kažejo naši vojaki v tej vojski. Izpodbujeni od zavratne smrti našega prestolonaslednika in njegove soproge vojvodinje Hohenberg narašča pogum in hrabrost naših vojakov do neizprosne in neusmiljene boja, ker ga podžiga še srd vsled strašnega krutega postopanja srbskih razbojniških tolp.

Zaman ni zaslužil naš 79. Jelačičev polk pohvalo, kajti vsak naš mož od prvega do zadnjega želi in hoče, da maščuje svoje padle tovariše ne glede na svoje življenje.

Bilo je to 16. t. m. Naša zapoved je bila, da zavzamemo grič, ki je ležal pred nami. Po trikratnem brezuspešnem jurišu smo rešili to nalogo. Ko smo prodirali naprej z griča v dolino in podili sovražnika pred seboj, smo prišli naenkrat v ogenj od vseh strani. Gromeli so topovi, obsipavale so nas karteče, šrapneli, strojne puške so ropotale in nad nami so žvižgale kroglice iz pušk. Seveda smo mi na ta ogenj, četudi v manjšini, na vse strani uspešno odgovarjali. Izgubili smo več mož, a sovražnik je izgubil trikrat toliko. Takoj pri prvem jarku me je zadela z leve strani kroglica na palec desnice, odgovoril sem napadalcu z dvema streloma iz armadnega samokresa. Moj sovražnik se je mrtev zgrudil. V tem hipu začutim v hrbtu, bil sem namreč sunjen z bajonetom, udarec puškinega kopita na vratu, ki je končal moje prodiranje, ako Bog da, samo za kratko dobo.

Zavedel sem se šele, ko so me že nesli iz boja. Kakor so pripovedovali moji vojniki soborilci, so me našli ležati nezavestnega z razprostrtima rokama z armadnim samokresom v desnici, s polovico odlomljene sablje v levici na dveh srbskih strojnih puškah. Ko so me odpeljali v bolnico, mi ni mogoče popisati ljubezni in težkega slovesa od svojih hrabrih Ličanov. Zadnje besede z moje strani: »Na skorajšnje svidenje!« od njih pa: »Gospodine, osvetit ćemo te kruto!«

Gorenjske novice

g Bohinjska Bistrica. Na bohinjskih vrhovih žare kresovi, vse v zastavah, po večernem slavnostnem zvonjenju sijajna razsvetljava, pozno v noč se razlegajo domoljubne pesmi. Pri slovesni sv. maši navzoče tukajšnje vojaštvo, uradništvo in polno pobožnega ljudstva. Tako sijajno in polno navdušenja se še ni praznoval cesarjev rojstni dan v središču Bohinja.

g Smlednik. (Večer pred rojstnim dnevom cesarjem.) Gorenjci so hladni in počasni. Ali nocoj so pokazali, kako globoko čutijo s cesarjem. Kmalu po Ave Mariji zažareli so kresovi, zadoneli zvonovi kakor za največji praznik, okna se razsvetle, z višav cesarska in narodne pesmi zadone, samo nebo se bliska in votlo grmi: vse, vse, kakor bi pelo: Bog ohrani, Bog obvaruj nam cesarja, Avstrijo! Nazaj pa v vsaki hiši rožnivenec za našo zmagajo. Hej, Slovenci! živio cesar! Bojte se sovražniki!

g Tržiške novice. Lepo in svečano je proslavil naš trg rojstni dan presvitlega cesarja. Že prej ta dan so plapolale zastave slovenske in cesarske raz vseh poslopij, zvečer so pokali topiči in vse hiše so zažarele v mnogobrojnih lučicah. V torek ob 8. je bila v župni cerkvi slovesna sv. maša, katere so se udeležili vsi uradi, požarna bramba z zastavo, mnogo vernikov in mladine, tako da je bila cerkev polna. Pri sv. maši je izborna pel domači cerkveni zbor, zahvalno pesem, cesarsko pesem ter Ave Marija solo sta spremljala na gosli abiturient Završnik in osmošolec K. Ahačič. — Za srečen izid vojske se bo vsak večer pred izpostavljenim Najsvetejšim molil sv. rožni venec in litanije. — O priliki smrti sv. Očeta vise raz mnogih hiš črne zastave. — Za »Rdeči križ« se je nabralo po Tržiču nad 1700 K, za krajevni odbor blizu 300 K. — V črevljarni Mally bodo delali delavci tudi samo tri dni na teden.

Dolenjske novice

d Litija. Ustanovila se je podružnica »Rdečega križa« za cel politični okraj; pristopile so vse občine, oziroma župani kot člani in tem so sledili drugi. Litijska

šola se je priredila za vojaško bolnico za ranjence. Prebivalci Litije in Šmartna so darovali cele postelje z vso opravo. Do sedaj je pripravljenih okrog 60 postelj. Nad 50 dam se je priglasilo za pouk v strežbi ranjencev, ki se dalje časa vrši v šoli po vojaškem zdravniku dr. Demšarju. Iz Litije in Šmartna se je konstituiral odbor podružnice Rdečega križa, ki je prevzel upravo bolnice. Svojo službo strežbi in skrbi ranjencev so ponudili, in sicer obvezno poleg dam, ki se udeležujejo zdravniškega pouka, tudi gasilna društva v Šmartnem in Litiji in še veliko drugih iz vseh stanov, sicer prej družabno tako različnih, sedaj pa vsi edini v delu in vnemi za samritansko službo. Samo v denarju se je nabralo v par dneh nad 800 K; darovi še vedno prihajajo; obljubljeni je pa tudi mnogo poljskih pridelkov. Tudi »Pomožna akcija« se je ustanovila, ki bo skrbela za revne rodbine.

d Litija. Občinska mostna tehtnica poleg občinske hiše je izgotovljena in izročena prometu. Zraven te je pod eno streho tudi tehtnica za prešiče. V svojo korist naj se vsak v potrebi posluži teh tehtnic, osobito zato, ker drugod ni nihče upravičen tehtati in se bo tudi poskrbelo, da še postavno zabrani zasebno tehtanje v kupčijske svrhe.

d Iz Radovice. Dasiravno je revno ljudstvo naše občine, vendar se je na prošnjo županstva nabralo za uboge ranjence za »Rdeči križ« 238 K 40 vin. kot prostovoljni dar. — Letina se je pri nas srednje obnesla. Namlatilo se bode voliko manj kakor lansko leto. Slive so dobro obrodile, hruške in jaboljka bolj srednje. Koruza in krompir tudi slabše od lanskega obetata. Trta, kjer ni plesnobe, prav lepo kaže. — V nedeljo, dne 16. avgusta t. l., ob četrt na 10. uro predpoldan se je zemlja udrla in pogreznila za kaka 2 do 3 m. Na razpokah se je udrla do 7 m v obsegu 37 m na vrtu Ivana Kramariča, župana; razpokuje in pogreza se še nadalje. Vrt je v bližini cerkve in drugih poslopij, oddaljen je 50 m. Dobro bi bilo, da bi stvar kak izvedenec od deželnega odbora pregledal, da se ne bi kaka nesreča zgodila.

d št. Peter pri Novem mestu. Vojni dogodki so nas objeli. Hvala Bogu, da je ljudstvo ostalo še dokaj hladnokrvno! Zasnova se je krajevni odbor za podporo družin vpoklicanih domačinov-vojakov. V tej zadevi naj se obračajo ljudje na gosp. župnika, ki je načelnik krajevne podporne akcije. — Za »Rdeči križ« so darovali naši župljani 253 K 50 vin. Gotovo bodo prihiteli na pomoč tudi domačemu odboru. — V nedeljo smo imeli poučno predavanje o bojiščih ter o naših vojnih nasprotnikih. — Na Mali Šmaren bo na prijazni Trški gori — kakor vsako leto na ta dan — velik romarski shod. Cerkevno opravilo se prične že prejšnji dan popoldne. Romarji in blizu in daleč so prijazno vabljeni! Spovedovalo bo že na predvečer več duhovnikov. Letošnje leto še prav s posebno vnemo pohitimo k trškogorski Materi božji, da izprosi blagoslova nam, našim brambovcem in naši stiskani domovini!

Notranjske novice

n Košana. Ogenj je uničil dne 14. t. m. gospodarsko poslopje Ivane Medved, vdove na Ostrožnem brdu št. 4 pri Košani. Poslopje je bilo zelo razsežno, pogorelka ima škode do 13.000 K, ker je požar uničil vse žito, seno in gospodarsko orodje. Vdova je tembolj obžalovanja in podpore vredna, ker ima štiri še majhne otroke.

n Št. Jošt pri Vrhniki. 18. avgusta nas je zadela grozna nesreča. Razsajala je med 4. in 5. uro zjutraj nevihta z gromom in bliskom. Med dežjem se je vsula toča in nato sama toča, ki je šla skozi 20 minut ter uničila popolnoma vse; voda je z njiv odnesla krompir, zemljo, trgala plazove. Vihar je preobračal drevesa, podiral kolozce in barake. V nekatere hiše ob grabnu je vdrla voda skozi okna v hiše in hleve ter nanese blata in sodre. V nekem hlevu je bilo nad 1 meter visoko nanešene toče. Toča je pobila ptiče, krte, miši. Take nevihte ne pomnijo niti najstarejši ljudje. Uničeno je popolnoma vse. Nujna pomoč je neobhodno potrebna.

Najboljša in najsigurnejša prilika za štedenje:

Ljudska posojilnica

Ljubljana

Miklošičeva cesta št. 6
(tik za frančiškansko cerkvijo)

sprejema hranilne vloge, za katere jamči dežela Kranjska, in jih obrestuje po 4^{3/4}% brez kakega odbitka.

Radne ure od 8. zjutraj do 1. popoldne.

Glej inserat!

V poduk ljudstvu.

Posredovanje dela za časa vojske.

Po cesarski naredbi se mora ustanoviti pri vsakem okrajnem glavarstvu posredovalnica za delo, ki bo sprejemala naznana, koliko v vsakem kraju manjka delavskih moči, oziroma, če jih je kaj odveč. Te okrajne delavske posredovalnice bodo podrejene deželni delavski posredovalnici, ki bo od okrajnih posredovalnic sprejemala poročila o pomanjkanju ali preobilici delavskih moči. Na podlagi teh poročil bo skrbela, da se delavske moči v posameznih političnih okrajih dežela izravnavajo. Ako se vidi, da je delavskih moči odveč ali da se jih potrebuje, se to naznani potom deželne posredovalnice osrednji delavski posredovalnici na Dunaju.

V Ljubljani se je dne 21. t. m. pri dežel-

valnica. V nji so zastopani: deželna vlada, deželni odbor, c. kr. kmetijska družba, Zadruga zveza in trgovska in obrtniška zbornica.

Kdor torej išče delavskih moči ali kdor išče dela, naj se obrne na posredovalnico pri okrajnem glavarstvu, kamor spada. Deželna posredovalnica pri deželnem odboru bo posredovala med okrajnimi posredovalnicami. Podrobna navodila o teh posredovalnicah bodo po občinah naznana okrajna glavarstva.

Državna in južna železnica sta obljubili, da bosta tiste delovne moči, ki se bodo izmenjavale po teh posredovalnicah, brezplačno prevažali.

Novi mobilizacijski razglas. Pretekli teden je izdal cesar novi mobilizacijski razglas, glasom katerega imajo oditi v vojno službo: 1. Vsi rezervisti, nadomestni rezervisti in črni vojski zavezane osebe, katere so bile začasno odpuščene radi poljedelskih del domov. 2. Vsi v tem letu potrjeni, toda še ne uvrščeni vojaški novinci in nadomestni rezervisti. 3. Vse 42letne in mlajše črni vojski podvržene osebe, ki imajo avstrijsko državljanstvo in so služile v vojski, vojni mornarici ali deželni brambi, ali pri orožništvu in dosedaj še niso bile poklicane, ali pa so bile zaradi preštevilnosti zopet odpuščene. 4. Za vojaško službo nesposobni in take, črni vojski podvržene osebe, katere niso služile, pa imajo namembnice. 5. Za vojaško službo nesposobne in take, črni vojski podvržene osebe, katere niso služile, pa namembnice nimajo, imajo se tedaj javiti, ako bodo poklicane. Ukaz pravi tudi, da imajo vse dosedaj polnomočne opustitve od vojaške službe za določen čas pravomoč.

Skrb za letino v prihodnjem letu. Poljedelski minister je izdal oklic na vse kmetovalce Avstrije, v katerem pravi, da je letošnja letina v vseh delih naše domovine ugodna. Mora se pa že skrbeti za prihodnje leto. Gre za to, da mi letos to sejemo, kar bomo prihodnje leto najbolj rabili, namreč pšenico, rž, krompir, sočivje kakor tudi ječmen, skrbeti moramo, da se bodo življenska sredstva izpopolnila tudi po živinoreji in mlekarstvu. Oklic konča: Kmetje, bodite si svesti svojih dolžnosti, vi, ki ste preživljajoči stan države, in vse ljudstvo vam bo hvaležno!

Novi dvekranski bankovci. Te dni izdajo nove dvekranske bankovce. Novi »goldinarji« bodo nekoliko manjši, kakršni so desetaki. Ena stran je modra in vsebuje na desni strani nemško, na levi ogrsko označbo, v sredi je podoba ženske glave, podobna glavi na starih tisočakih, a brez mirovnih znamenj. Zadnja stran je zelenkasti; v sredi je risba, ki predstavlja srce, na desni in levi strani je natešnjena arabska številka 2. Novi dvekranski bankovec obsega tudi postavno besedilo, da ga mora Avstro-Ogrska banka vsak čas zamenjati s kovanim denarjem.

Vojno stanje in dohodninski davek. Mirovanje vsega obrtnega prometa vsled vojske bo privedlo ne samo pri vpoklicanjih, ampak tudi v širših krogih znižanju odnosno popolni odpad vsakega dohodka. Za ta slučaj določa zakon o osebnih dohod-

nini v §§ 229. do 232. sledeče: 1. Službeni prejemki: Če se prejemki vsled znižanja ali pa popolnega odpadka gotovih službenih prejemkov tako znižajo, da znašajo preračunjeni na eno leto manj kot 1600 K, mora se osebna dohodarina za končni čas odpisati, in sicer od tega meseca naprej, ki sledi napovedi o znižanju službenih prejemkov. Zelo važno je, da se te napovedi takoj (koleka proste) predlože pristojni davčni oblasti. 2. Zmanjšanje vsakovrstnih drugih dohodkov se v tekočem letu le takrat vpošteva, če se skupen dohodek tako zniža, da znaša manj kot dve tretjini napovedanega, odnosno obdačenega skupnega dohodka. Če se tako zmanjšanje dohodkov naznani davčni oblasti in se prosi za primeren odpis davka, se to navadno zgodi, vendar pa le od tistega meseca naprej, ki sledi naznanilu. Kdor je torej v tem oziru pri dohodninskem davku udeležen, naj znižanje prejemkov takoj naznani davčni oblasti. To je važno zlasti za obrtnike, ki so bili poklicani, ali katerim se je vsled vojske obratovanje skrčilo, ali celo popolnoma prenehalo.

Delo na deželi. Iz raznih krajev nam poročajo, da gre poljsko delo urno izpod rok. Ljudje pomagajo drug drugemu, sami in z živino. Za mlatev so posebne koristi mlatilni stroji z motorji. Želeti bi bilo, da bi oblast šla ljudem na roke in dovolila dobavo bencina, kakor je v nekaterih slučajih že storila, ker s tem se delo pri mlatvi silno pospeši in čas pridobi za druga nujna dela, posebno za košnjo, ki z njo začenjajo že ta teden ob ugodnem vremenu. — Gotovo je hvalevreden namen onih, ki ponujajo iz mest brezposelne ljudi deželi za kmetijska dela. Vendar skušnja uči, da ljudje iz mest splošno niso za kmetijska dela in bi si marsikatera hiša napravila s takimi delavci več škode nego koristi. Je pač kmetijsko delo druge vrste in zahteva vaje. Tudi v drugem oziru ne kaže ljudi iz mest vabiti na deželo, ker bi se med resne ljudi gnetli tudi pohajkovalci, ki bi bili občinam na deželi le v nadlego. — Slovenci bomo emeli sedaj veliko koristi, ker smo v zadnjem času skrbeli za vzgojo našega kmetijskega ženstva. Te vrste žene in dekleta primejo za vsako delo, tudi moško. Sploh so pa vsled pomanjkanja delavnih moških že dosedaj po mnogih krajih ženske opravljale moška dela pri košnji, setvi itd. Gospodinjsko izobražene ženske pa bodo tudi sicer velike koristi pri gospodarstvu; v sedanjih razmerah treba varčevati v gospodinjstvu pri vsaki stvarci; ne varčevati tako, da bi družina ne dobila dovolj tečne hrane, pač pa tako, da se vsaka stvar pri hiši koristno vporabi. — Mi smo prepričani, da bode naše ženstvo organizirano po Marijinih družbah pokazalo, da trud za to delo ni bil zastonj. Zato tudi v teh hudih časih polni zaupanja v božjo pomoč gledamo mirni v bodočnost.

»Župan je kriv«, pravijo mnogi ljudje na deželi, ako je bil kdo poklican, da pomaga opravljati razna dela pri vojaštvu, če tudi ni bil nikdar vojak. Ne verjemite takemu govoričenju. Župani so v sedanjih časih itak pravi reveži. Mnogi ne ve, kje mu radi obilnih uradnih opravkov stoji glava. Postava o vojnih dajatvah jasno pravi, da

ima oblast pravico, poklicati vsakogar, če tudi ni bil vojak, da pomaga opravljati razna dela za vojaštvo, kakor nalaganje blaga itd. Župan stori torej samo to, kar mu je oblast ukazala.

Prodaja živine. Oblastva so izvedela, da se zlasti na deželi pojavljajo osebe, ki skušajo z razširjanjem neresničnih vesti pripravljati kmete do tega, da bi jim za vreden denar odstopili svojo živino in druge gospodarske pridelke. Te osebe skušajo kmečko prebivalstvo ostrašiti z lažnjivimi podatki, zlasti s trditvijo, da se jim bo tako ali tako vse vzelo proč in da bodo morali svoje pridelke brezplačno dati na razpolago vojaški upravi za oskrbovanje čet. Opozarja se na to, da so seveda vse te trditve iz trte izvite. Samo ob sebi umevno ne more biti govora o tem, da bi se jemali kakršnikoli že predmeti brezplačno. Nasprotno bo vojaška uprava za vsako porabo zasebnega premoženja dala povračilo. Dolžnost prebivalstva je, da osebe, ki razširjajo take laži, naznanijo politični oblasti ali orožništvu, ki bodo vse potrebno ukrenili, da se tako, pod sedanjimi razmerami prav posebno zavržno goljufivo počenjejanje z neizprosno strogoštvjo v kali zatire.

Vprašanja in odgovori.

J. M. v N. K. Obrnite se do »Gospodarske zveze v Ljubljani«. Ona bo gotovo svetlovala pravo glede oddaje Vaših pridelkov.

M. O. v M. Tje ne bo mogoče priti, domov pa mislimo, da lahko. Vedel bo najbolje mož sam, ako bo mogel domov.

J. R., Sp. K. V slučaju ki ga Vi navajate, je neobhodna dolžnost županstva, da ukrene vse potrebno. S podporo bi bilo malo pomagano, temveč treba je enega, ki bi vodil gospodarstvo in pa delavnih moči. Od fantov posestnikov seveda ne bo noben mogel priti domov. Obrnite se torej do županstva in pojasnite vse natančno, da se potrebno ukrene. Morda se bo dala dobiti za mladoletnega fanta-sorodnika tudi podpora. Fant sam ne more nič napraviti, ker je premlad. Treba je, da vzame vso stvar v roke odločen mož.

A. B. Prav odkritosrčno, kakor nas prosite, Vam povemo, da vse skupaj ni prav nič res in ves vaš strah brez vsake podlage. Ne verujte vendar vsega, kar Vam natrobijo. Verujte, kar čitate v »Domoljubu«.

Dobre knjige

Volitev novega papeža. Izredno zanimiv je red, po katerem se vrši volitev novega papeža. Po cerkvenih postavah se zberejo kardinali 10 dni po papeževi smrti v konkclave in krisežejo, da se hočejo natančno ravnati po cerkvenih predpisih. Kako se vse to izvrši, nam je visok cerkveni dostojanstvenih napisal v knjižici »Od Leona do Pija«. Dogodki o zadnjih dneh papeža Leona XIII. in o začetku vlade Pija X. — Ta izredno zanimiva knjižica, ki obsega poleg tega mnogo zanimivega o bolezni in smrti papeža Leona XIII. in vladanju Pija X. velja samo 2 5vin. in se dobi v »Katoliški Bukvarni« v Ljubljani.

Zemljevide v naša društva. Iz raznih krajev poročajo, da so v naših izobraževal-

nih društvih izobešeni zemljevidi in važnejši razglasi in odloki. Ljudstvu se poljudno razlaga dogodke in odloke. Tako bodi v vseh naših izobraževalnih društvih. Zemljevide se naroča v Katoliški Bukvarni v Ljubljani.

Natančen zemljevid Srbije in drugih balkanskih držav, ki bo zelo dobro služil pri zasledovanju vojnih dogodkov med Avstrijo in Srbijo, dobi brezplačno kdor naroči krasno, z vsakovrstnimi vojnimi podobami bogato opremljeno, zelo zanimivo in poučno knjigo »Vojska na Balkanu«. Knjiga s priloženim velikim zemljevidom vred ima zelo nizko ceno in stane elegantno proširana 6 K 50 vin. Dobi se v Katoliški Bukvarni v Ljubljani. Zemljevid sam za se pa stane 2 K.

Razun tega so na razpolago še sledeči zemljevidi bojnega polja:

Zemljevid Avstrijsko-ruskega bojnega polja 1 : 1,000.000. Cena s poštnino vred 1 K 30 vin.

Zemljevid Nemško-ruskega bojnega polja 1 : 2,000.000. Cena s poštnino vred 90 vin.

Zemljevid Nemško-francoskega bojnega polja 1 : 2,000.000. Cena s poštnino vred 90 vin.

Zemljevid Evrope 1 : 7,500.000. — Cena s poštnino 2 K 60 vin.

Dobe se v Katoliški Bukvarni v Ljubljani.

Smešnice.

Slaba tolažba. Zavarovalni agent: »Torej včeraj, kakor pravite, je bil pri vses nasprotnik naše zavarovalnice in vas nagovarjal, da se pri njem zavarujete. Storite po svoji volji; vendar pa bo za vas bolje, če se zavarvate pri nas, kajti jaz stavim, da boste pri nas deset let prej umrli!«

Izpuščen kaznjenec. Vodja kaznilnice: »Vi morate kaznilnico zapustiti s trdno voljo, da nikdar več ne pridete nazaj.« — Kaznjenec: »Trdno voljo že imam; toda — če me pa zopet primemo?«

V vaški šoli. Učitelj: »Kdo je v šoli najbolj brihten?« — Učenci: »Kovačev Francelj; ta zna z jezikom in s prsti tleskati.«

SKRIVALNICA.

Kje je vendar ostal moj gospod?

LOTERIJSKE ŠTEVILKE.

Brno, 19. avgusta. 71, 53, 81, 46, 43.

Gradec, 19. avgusta. 30, 63, 84, 79, 4.

Linc, 22. avgusta. 27, 56, 64, 11, 6.

Ržena sladna kava

iz gorske rži

se pošilja po povzetju v zavojih po 5 kg franko za

K 3-75 2041

z dodatkom lepih platnenih brisač, ročev itd. iz tovarne **Fran Sax**, Maslovedy pri Smifitz, (Češko).

Prosimo poskusite.

Kupujte v Katoliški Bukvarni!

Kuverte s firmo,

- - pisma, - -

- račune itd -

izvršuje natančno po

: naročilu :

: Katoliška :

: tiskarna :

v Ljubljani.

Preklic.

29.0

Jaz podpisani **Franc Zmrzlikar**, posestnik iz Kosez št. 7 obžalujem in preklicujem besede, ki sem jih dne 3. junija 1914 izrekel glede Matevca Verbiča, posestnika iz Kosez, na česti pred Zupanova gostilno v Kosezah, in izjavljam, da so bile dotične moje trditve neistinite in v naglici izgovorene.

Franc Zmrzlikar.

Prevara all sugestija?

Že na leta se ponuja občinstvu razna ustna voda, ki je prav prijetno parfimirana. Občinstvo je vporabila in hvale kot izvrstno. Ker ima dober okus, ne da bi se prej prepričalo, če ima tudi kakšno medicinsko vrednost. Ako bi se o tem razmišljalo, ne bi se polagalo toliko važnosti samo na okus, ampak tudi na sestavine, ki razkužujejo. — Tudi ni važno, ako ustna voda neprijeten duh samo zakrije, ampak ako ga tudi res odstrani. Dobra in učinkovita ustna voda naj ne bo samo parfimirana, ampak mora tudi vse nalezljive in kužne snovi uničiti, neprijeten duh odstraniti in vkljub temu ovezujoče učinkovati. Po tem temeljnem pravilu je sestavljen **Lysolform**, a poprovo meto, ki prekosi po znanstveni preiskavi vsako doslej znano ustno vodo na nekink šestkratno. Zobje postanejo beli. Ker se potrebuje za en kosarec ustne vode samo 10 kapljic **Lysolforma** s poprovo meto, se izhaja v steklenico 3 mesece. Silno poceni in izdatno.

1 originalna steklenica **Lysolforma** s poprovo meto stane K 1-60 v vseh lekarnah in drogerijah. **Interesantno knjigo „Was ist die Hygiene?“** Vam pošljem zastonj in poštne prosto.

A. C. HUBMANN, referent **Lysolformwerke**, Dunaj XX, Petraschgasse 4.

Dva vajenca

za kovaško obrt sprejme **Franc Vrhovec**, kovaški mojster, Bohoričeva ul. 6, Ljubljana. 2597

Polni jarmeniki za žage in vseh vrst

stroji za obdelovanje lesa

najnovejše izborne konstrukcije in izborne izvršitve. Vsi stroji za mizarje, kolarje, sodarje in tesarje.

Turbine za vse vodne razmere.

— Precizij. regulatorji. Najboljša priporočila tu in inozemskih obratov.

Talabno v delo: Turbinska uprava za L. Kranj, dežel. elektrarne: 2 turbini po 1600 konj. sil.

Tovarna za stroje O. Tönnies, Ljubljana 5

Dunajska cesta 35. — Ustanovil. 1847.